

အပိုင်းမူဝါဒ
AWIG-AWIG
ဒေသစဉ်းအစဉ်း
DESA ADAT
နိမိတ်ကျောက်
KERTHA BUJANGGA

ဒေသစဉ်းအစဉ်း
DESA MUNGGU KECAMATAN MENGWI
အကျဉ်းချုပ်
KABUPATEN BADUNG
ပြည်ထောင်စု
PROVINSI BALI
၂၀၁၈

ធម្មនុញ្ញ
AWIG-AWIG
កម្មវិធីធម្មនុញ្ញ
DESA ADAT
និងភូមិភ្នំ
KERTHA BUJANGGA

កម្មវិធីភូមិភ្នំនិងធម្មនុញ្ញ
DESA MUNGGU KECAMATAN MENGWI
នៃក្រុងភូមិភ្នំ
KABUPATEN BADUNG
ប្រាសាទភូមិភ្នំ
PROVINSI BALI
២០១៨
2018

131
- Gita W...
- Gita W...

ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច
និងហិរញ្ញវត្ថុ
សមិទ្ធិសិរីភ័ក្តិ

ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
អគ្គនាយកដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច
ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
ភ្នំពេញ

**DESA ADAT
KERTHA BHUJANGGA
AWIG-AWIG**

**DESA MUNGGU, KECAMATAN MENGWI,
KABUPATEN BADUNG,
PROVINSI BALI
2018**

MURDDHA WAKYA

OM AWIGNAM ASTU, DESA TATA CARA, OM NAMA CIWAYA
OM CRI PASUPATASTRA, OM AWIGNAM ASTU NAMA SWAITA

Makadi punika pangastawan tityang majeng ring Ida Sang Hyang Parama Wisesa dumogi sidha ngamanggihin karahayuan tan kataman lara wighna maka buatan tityang sareng sami pinaka krama Desa Adat "KERTHA BHUJANGGA" putusing panugrahan krama Desa Adat "KERTHA BHUJANGGA", makarya nyurat awig-awig Desa Adat, Desa tata cara, mawastu prasida kasidlan tatujon tityang maka sami rawuhing kapungkur wekas tur maka sami pada sumuyub miwah ngamanggehang makadi linging awig-awig.

Sembah bhakti miwah pangastawan krama majeng ring paduka Bhatara-Bhatari sasuhunan sami, riantukan wantah malarapan panghyangning kalih paswécan Ida Sang Iiyang Widhi Wasa asung kretawarânugraha nresti jagat jangkep rawuhing sadaging nyane sami, mawinan wénten kahuripan sekala niskala ring Bhuwana Agung miwah Bhuwana Alit.

Manut dresta, Désané kamanggehang dados pasayuban Krama Désa rawuhing kulawarga pawongan nyane sami, mawastu taris Désané kamanggehang pinaka pawakan Bhuwana Agung, pawongan nyane kamanggehang pinaka pawakan Bhuwana Alit.

Sotaning pawakan Bhuwana Agung, Désané taler kamanggehang pinaka pawakan bhawa mahurip, sané kacirénin antuk wéntené pakilit Tri Hita Kârana sané tan dados pasahang, luwiré :

ha. Parhyangan, inggih punika: sahanan genah suci maka panyiwian Désa, genah ngarcana prabhawan Ida Sang Hyang Parama Wisésa, pinaka jiwa pramanan Désané;

na. Pawongan, inggih punika: Krama rawuhing warga Désa maka sami sane pinaka pawakani Tri Kaya pinaka bāyu pramānan Désané, mawinan Désané prasida molah maprawrenti;

ca. Palembang, inggih punika: sahananing pakarangan, tegal, carik, miwah sétra sakakuwuban Désa Adat, pinaka sthūla sariran Désané.

Awig-awig puniki ngawit puput kapirarem nemoning rahina Redite Tang ping 5 (lima), sasih Kenem, Saka 1938 (sru sangangatus tigangdasa kutus), tanggal 4 (pat) bulan Desember warsa 2016 (duangtali nem belas) ring Balal Banjar Dukuh Sengguan, Desa Adat Kertha Bhujangga, Desa Munggu, Kecamatan Mengwi, Kabupaten Badung, lan kaparipumayang nemoning rahina Redite Wuku Perangbaka, tanggal 4 (pat) bulan Desember warsa 2016 (duangtali nembelas).

KASUKSMAN NIASA
DESA ADAT “KERTHA BHUJANGGA”

1. Bucu lima nyihnayang Krama Desa Adat Kertha Bhujangga mikukuhin dasar panegaran Republik Indonesia inggih punika Pancasila lan UUD 1945.
2. Waman sibeh putih pinaka lambang kesucian sane anggen nyibeli kehidupan krama desa adat Kertha Bhujangga.
3. Waman dasar gadang pinaka lambang menuju kehidupan sejahtera bagi krama desa adat Kertha Bhujangga.
4. Bintang mewarna kuning mas, nyihnayang krama desa adat Kertha Bhujangga astiti bakti ring Ida Sang Hyang Widhi Wasa.
5. Tunjung sane mesusun tiga (don, bunga lan sari) nyihnayang krama desa adat Kertha Bhujangga nginggilang Sang Hyang Agama maka pidabdab ring Tri Hita Karana.

6. Candi Bentar maka cihna panjargi nyikiang raga krama desa adat Kertha Bhujangga, anggen ngerereh tatujon asiki inggih punika kehidupan krama adil lan makmur medasar antuk Tri Hita Karana.
7. Candi Bentar mewarna barak maka cihna ngagemang kesatriyan anggen ngebela desa adat Kertha Bhujangga lan panegara Republik Indonesia.
8. Bajra sane mepucak cakra lan mewarna kuning maka cihna anggen ngerukunang krama desa adat Kertha Bhujangga lan keanter olih Ida Pandita/Siwaning jagat tur anggen nolak sahananing mrana utawi ala sane rawuh.
9. Padi lan kapas maka cihna desa adat Kertha Bhujangga sayaga jemet makarya anggen pengupa jiwa krama desa adat Kertha Bhujangga riwekas nyujunang ngulati kehidupan sane adil lan makmur.
10. Dharma Karma Sadhu mapiteges luwir sahananing karya sane jaga kalaksanayang olih krama desa adat Kertha Bhujangga, sayaga sadhu ring kepatutan, mangda ngamolihang karahajengan jagad.
11. Lima warna makecihna krama desa adat Kertha Bhujangga astiti bakti ngelaksanayang upacara Panca Yadnya, anggen mupuk kehidupan krama desa sane harmonis, seimbang, selaras lan serasi anggen ngerereh kehidupan sane **"MOKSA ARTEM JAGATHITA YACA ITI DHARMA"**.

BANTANG AWIG-AWIG DESA ADAT

	Hal
KULIT	i
MURDDHA WAKYA	ii
KASUKSMAN NIASA DESA ADAT	iii
BANTANG AWIG-AWIG DESA ADAT	v
SARGAH PERTAMA: ARAN LAN WAWIDANGAN DESA	1
SARGAH KALIH: PAMIKUKUH LAN PATITIS	2
SARGAH TIGA: SUKERTHA TATA AGAMA/PARHYANGAN	3
Palet 1 Indik Dewa Yajnya	3
Palet 2 Indik Pitra Yajnya	10
Palet 3 Indik Butha Yajnya	14
Palet 4 Indik Manusa Yajnya	15
Palet 5 Indik Resi Yajnya	16
SARGAH PAT: SUKERTHA TATA PAWONGAN	17
Palet 1 Indik Krama	17
Palet 2 Pamucuk Desa	23
Palet 3 Indik Kulkul	28
Palet 4 Indik Paruman	29
Palet 5 Indik Padruwen Desa	31
Palet 6 Indik Penyanggran Banjar	32
Palet 7 Indik Pawiwahan	32
Palet 8 Indik Santana	34
Palet 9 Indik Nyapian	36
Palet 10 Indik Warisan	37
SARGAH LIMA: SUKERTA TATA PALEMAHAN	40
Palet 1 Indik Karang, Tegal, lan Carik	40
Palet 2 Indik Setra	41
Palet 3 Indik Papayonan	41
Palet 4 Indik Wawalungan	42

បច្ចេកវិទ្យាបច្ចេកទេសបច្ចេកវិទ្យា.....	១២
ឯកសារព័ត៌មានសេដ្ឋកិច្ចសង្គមសេដ្ឋកិច្ច.....	១៤
បច្ចេកវិទ្យាបច្ចេកទេសបច្ចេកវិទ្យា.....	១៥
បច្ចេកវិទ្យាបច្ចេកទេសបច្ចេកវិទ្យា.....	១៦
បច្ចេកវិទ្យាបច្ចេកទេសបច្ចេកវិទ្យា.....	១៧
ឯកសារព័ត៌មានសេដ្ឋកិច្ចសង្គមសេដ្ឋកិច្ច.....	១៨
ឯកសារព័ត៌មានសេដ្ឋកិច្ចសង្គមសេដ្ឋកិច្ច.....	១៩
ប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យា	

Palet 5	Indik Wawangunan	42
SARGAH NEM: WICARA, BHAYA, DUSTA LAN PAMIDANDA		44
Palet 1	Indik Wicara	44
Palet 2	Indik Bhaya lan Dusta	45
Palet 3	Indik Pamidanda	46
SARGAH PITU: NGUWAH-NGUWUHIN AWIG-AWIG		48
SARGAH KUTUS: SAMAPTA		49
LEPIHAN		

SARGAH PERTAMA
ARAN LAN WEWIDANGAN DESA

Pawos I

- (1) Desa Adat puniki mawasta Desa Adat "KERTHA BHUJANGGA".
- (2) Jebar kakuwub wawidangan nyano mawates nyatur:
  - ha. Sisih wetan/kangin ring Desa Adat Munggu.
  - na. Sisih kulon/kawuh ring Desa Adat Pandé.
  - ca. Sisih lor/utara ring carik Bugbugan.
  - ra. Sisih kidul/keled ring Desa Adat Cemagi.
- (3) Desa puniki kawangun antuk karang desa utawi gebogan krama, turmaning kepah dados 3 (tiga) babanjaran, utawi sinanggeh banjar adat, luire:
  - ha. Banjar Adat Penatarut Agung kesanggra antuk 2 (kalih) tempekan/katik luire:
    - 1) Tempekan/katik Penataran;
    - 2) Tempekan/katik Gunung Agung;
  - na. Banjar Adat Taman Sunia kesanggra antuk 2 (kalih) tempekan/katik luire:
    - 1) Tempekan/katik Taman;
    - 2) Tempekan/katik Sunia;
  - ca. Banjar Adat Gegelang Melanting kesanggra antuk 2 (kalih) tempekan/katik luire:
    - 1) Tempekan/katik Gegelang;
    - 2) Tempekan/katik Melanting;

ឯកទុក្ខបិទ្កេ
បដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ
បុប្ផាសិទ្ធិ

កុណេយ្យោទិទិសិទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ហឺ បដិស្សន្តរក្ខតោ

គឺ ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ឆឺ ទិទិសិទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ភឺ ហេតុហេតុបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ឃឺ ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

បុប្ផាសិទ្ធិ

ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ហឺ បដិស្សន្តរក្ខតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

គឺ ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ឆឺ ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

ភឺ ក្នុងក្នុងឯកទុក្ខក្កតោបដិស្សន្តរក្ខតោទិទិសិ

**SARGAH KALIH
PAMIKUKUH LAN PATITIS**

Pawos 2

Desa Adat Kertha Bhujangga ngamanggehang panikukuh makadi ring sor:

- ha. Pancasila;
- na. Undang-Undang Dasar Negara Republik Indonesia 1945;
- ca. Tri Hita Karana manut Sadacara Agama Hindu;
- ra. Hak Azasi Manusia utawi HAM;
- ka. Uger-uger saking Guru Wisesa indik Desa Adat;

Pawos 3

Luwir Patitis Desa Adat Kertha Bhujangga:

- ha. Mlikukuhin miwah ngarajegang Sang Hyang Agama Hindu;
- na. Ngutamayang/Nginggilang tata prawertine magama;
- ca. Ngajegang kasukertan desa saha pawongannia sekala lan niskala;
- ra. Ngajegang kasukertan druwen desa;

ລັດຖະທຳມະນູນ
 ສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ
 ມະຫາວິທະຍາໄລ
 ບໍລິເວນຕາດທ່າ
 ບາງກອກ

ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບບົດທຳອິດຂອງສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໑) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໒) ສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໓) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໔) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໕) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໖) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໗) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໘) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໙) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໐) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໑) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໒) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໓) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໔) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໕) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບ

໑໖) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໑໗) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໑໘) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໑໙) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

໒໐) ມາດຕະຖານກຳລັງຮັບສາຂາວິທະຍາສາດສູນກະຊວງຍຸຕິທຳ

SARGAH TIGA
SUKERTHA TATA AGAMA/PARHYANGAN

Palet I

Indik Dewa Yajnya

Pawos 4

Palinggih panyiwian ring wawidangan Desa Adat/Pekraman Kertha Bhujangga luire:

- (1) Pura Tuwed Agung;
- (2) Kahyangan Tiga luire:
  - ha. Pura Desa/Bale Agung;
  - na. Pura Puseh;
  - ca. Pura Dalem;
- (3) Pura Prajapati;
- (4) Pura Dalem Sunia;
- (5) Pura pesimpangan:
  - ha. Pura Gede Gunung Agung;
  - na. Pura Rsi;
  - ca. Pura Manik Toya;
  - ra. Pura Dalem Gegelang;
- (6) Pura Swagina:
  - Pura Melanting;
- (7) Pura Paibon:
  - ha. Pura Paibon Tonjaya (Mangku Dalem);
  - na. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Suartana);
  - ca. Pura Paibon Rsi Madura Padang Getas (Guru Putu Dasni);
  - ra. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Kompiang);
  - ka. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Ratna);

- da. Pura Paibon Rsi Madura Pagambangan (Guru Putu Dewi);
- ta. Pura Paibon Cunggu (Niang Masri);
- sa. Pura Paibon Batan Buah (Ketut Nadia);
- wa. Pura Paibon Rsi Gegelang (Guru Made Rai Weda);
- la. Pura Paibon Cunggu (Ketut Lanayasa);
- ma. Pura Paibon Gegelang (I Made Lingga);
- ga. Pura Paibon Tonjaya (Guru Putu Gemuh);
- ba. Pura Paibon Rsi Madura Pejaten (Mangku Wisnu);
- nga. Pura Paibon Majepait (Guru Putu Midarta);
- pa. Pura Paibon Gegelang (Guru Putu Rupek);

(8) Rahina piudalan soang-soang kahyangan inucap, kadi ring sor:

- ha. Pura Tuwed Agung, rahina Tilem Sasih Karo;
- na. Ring Kahyangan Tiga, luire:
  - 1) Pura Desa/Bale Agung, rahina Purnamaning Kapat;
  - 2) Pura Puseh, rahina Purnamaning Kapat;
  - 3) Pura Dalem kahyangan Tuwed Agung, rahina Tilem Sasih Karo;
- ca. Pura Prajapati, rahina Tilem Sasih Karo;
- ra. Pura Dalem Sunia, rahina Purnamaning Kapat;

Pura pesimpangan:

- ha. Pura Gede Gunung Agung, rahina Buda Wage Uku;
- na. Pura Rsi, rahina Tumpek Landep;
- ca. Pura Manik Toya, rahina Buda Umanis Kapat;
- ra. Pura Dalem Gegelang, rahina Buda Cemeng Klau;

Pura Swagina:

- Pura Melanting, rahina Buda Kliwon Dungulan;

Pura Paibon:

- ha. Pura Paibon Tonjaya (Mangu Dalem), rahina Buda Umanis Julungwangi;
- na. Pura Paibon Canggal (Guru Putu Suartana), rahina Buda Cemeng Klau;
- ca. Pura Paibon Rsi Madura Padang Geras (Guru Putu Dasni), rahina Buda Umanis Julungwangi;
- ra. Pura Paibon Canggal (Guru Putu Komiong), rahina Purnamaning Kapat;
- ka. Pura Paibon Canggal (Guru Putu Ratna), rahina Buda Umanis Julungwangi;
- ja. Pura Paibon Rsi Madura Pagambangan (Guru Putu Dewi), rahina Buda Wage Warigadian;
- ta. Pura Paibon Canggal (Niang Masri), rahina Purnamaning Kadasa;
- sa. Pura Paibon Batan Buah (Ketut Nadia), rahina Purnama;
- wa. Pura Paibon Rsi Gegelang (Guru Made Rai Weda), rahina Buda Umanis Dukut;
- la. Pura Paibon Canggal (Ketut Lanayasa), rahina Buda Wage Menail;
- ma. Pura Paibon Gegelang (I Made Lingga), rahina Buda Wage sasih Kadasa;
- ga. Pura Paibon Tonjaya (Guru Putu Gemuh), rahina Buda Wage Warigadian;
- ba. Pura Paibon Rsi Madura Pejaten (Mangu Wisnu), rahina Soma Kliwon Landep;
- nga. Pura Paibon Majapait (Guru Putu Midarta), rahina Buda Wage Mensil;
- pa. Pura Paibon Gegelang (Guru Putu Rupek), rahina Buda Wage Klawu;
- (9) Pangaci ring pura inucap manut kecap sastra agama, saha kalaksanayang nista, madya, utama manut kawentenan lan pararem;
- (10) Pangempon soang-soang pura manut dresta kadi ring sor:
- la. Pura Tuwed Agung, Pura Desa/Bale Agung, Pura Puseh, Pura Dalem Kahyangan Tuwed Agung, lan Pura Prajapati olih krama Desa Adat Kertha Bhujangga
- na. Pura Dalem Sunia, olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- Pura pesimpangan:**

- ha. Pura Gede Gunung Agung, olih krama Desa Adat Kertha Bhujangga sami lan sane sios ring Desa Adat Kertha Bhujangga manut sekadi purana pura inucap.
- na. Pura Rsi Dangin Pangkung, olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ca. Pura Manik Toya, olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ra. Pura Dalem Gegelang, olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.

Pura Swagina:

- Pura Melanting, olih pangeniponia sedaya, manut sekadi purana pura inucap.

Pura Paibon:

- ha. Pura Paibon Tonjaya (Mangu Dalem), olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- na. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Suartan), olih kulawargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ca. Pura Paibon Rsi Madura Padang Getas (Guru Putu Dasni), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ra. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Kompiang), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ka. Pura Paibon Cangu (Guru Putu Ratna), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- da. Pura Paibon Rsi Madura Pagambangan (Guru Putu Dewi), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- ta. Pura Paibon Cangu (Niang Masri), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- sa. Pura Paibon Batan Bush (Ketut Nadia), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
- wa. Pura Paibon Rsi Gegelang (Guru Made Rai Weda), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.

- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ (ລັງເງືອງໃນສະເພາະ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີຕິກິນິນິ (ບໍ່ຍາກສິນິຕູນ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີກາວາລີສຕູນ (ຕຸງບູຮຸງຕິຍຸນ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີບູຮຸງກິນິຕາວາລີ (ຍາກຮຸງ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີ (ຕຸງບູຮຸງຍິດີ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ບູກບໍ່ທິກາວາລີຕິກິນິນິ (ຕຸງບູຮຸງກິນິຕາວາລີ) ເງບາກນິຖຸສູນປັດຕູສະເພາະ ຍາກຮູນສະ
 ທິບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ

ບາບາມິໂຊນ

- ໙໙ ກິກາວາລີສຕູນບູກບໍ່ທິກາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
  - ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ
- ໙໙ ຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນຍາກຮຸງກິນິຕາວາລີສຕູນ

- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- 1977.10
- la. Pura Paibon Canggal (Ketut Lanayasa), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
  - ma. Pura Paibon Gegalang (I Made Lingga), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
  - ga. Pura Paibon Tonjaya (Guru Putu Geinuh), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
  - ba. Pura Paibon Rsi Madura Pejaten (Mangku Wisnu), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
  - nga. Pura Paibon Majapait (Guru Putu Midarta), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.
  - pa. Pura Paibon Gegalang (Guru Putu Rupek), olih kula wargania sedaya, manut sekadi purana pura inucap.

Pawos 5

- 1977.10
- (1) Ring soang-soang pura inucap kawentenang pamangku:
    - (2) Ngadegang pamangku manut dudonan:
      - ha. Turunan utawi ngawaris sane sampun merabian;
      - na. Kacatri, kapilih, katunjuk olih krama desa;
      - ca. Nyanjan utawi masemurang, soang-soang mapiteges mapinunas ring ajeng panataran utawi ring Pura Desa manawi ring balian sonteng, lan sapanunggilanipun;
    - (3) Tan kawenang kanggen pamangku luire:
      - ha. Cedangga luire peceng, perot, cungh lan sapanunggilanipun;
      - na. Sakit ila, ayan, buduh, wiadin edan;
      - ca. Sane madruwe kasucian urip tan becik;
      - ra. Sang sapisira ugi sane tan kapatutang manut pararem;
    - (4) Prabca kapamangkuan:

- ha. Madiksa Widhi (ngawintenin) kamedalin saha kalaksanayang antuk sang ngadegang makadi krama desa utawi pangempon pura soang-soang;
- na. Pitra yajnya ri wekas patut kasungkemin antuk krama desa manut pararem;
- (5). Pamangku patut ngamanggeliang sasananing pamangku, luire tan wenang ajejuden miwah sane siosan;

Pawos 6

- (1) Swadamaning pamangku luire:
- ha. Ngenterang upacara piodalan ring kahyangan utawi ring soang-soang pakubon krama;
- na. Tan wenang salab-suluh, yan mamurug wenang pamangku inucap nyepuhin raga;
- ca. Prade silih sinunggil pamangku kapialang utawi cuntaka, kengin nyelang pamangku siosan utawi nuwur sang sulinggih;
- ra. Samalih yan sampun pamangku ngayah tigang rahina ring pura, kancit wenten kulawarganya padem/lina, pamangku inucap tan keneng cuntaka, sakewanten pamangku tan hudal selami piodalan;
- (2) Petias utawi olih-olihan pamangku luire:
- ha. Panyolasan miwah sarin canang;
- na. Upon palabha carik utawi tegal manut pararem;
- ca. Luput pakaryan lan rarampen/raramon, padagingan keni kadi patut;
- ra. Anutang ring dresta sane sampun namargi.

Pawos 7

- (1) Pamangku kagentosin riantuan:
- ha. Seda utawi lina;
- na. Pinnas ngraga manawi kageringan lan sapanunggilan ipun;
- ca. Kawusan antuk krama manawi malaksana sane tan patut (asta dusta) manut pararem;
- (2) Prade pamangku kawusang sangkaning malaksana asta dusta, keni pamidanda manut pararem;

ສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໑ ສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໒ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໓ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໔ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໕ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໖ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໗ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໘ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໑໙ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໐ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໑ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໒ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໓ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໔ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໕ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໖ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໗ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໘ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໒໙ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໓໐ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໓໑ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໓໒ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

໓໓ ມີສາມາດທະນາຍາກຳລັງ

Kasukertan kalyangan ring desa:

(1) Sane nenten kalugra ngaranjing kapura lwire:

ha. Sang kariban cuntaka, makadi sebel raga :

1) Sebel kondel, ngraja sewala, selami doreng mabersih;

2) Sebel sangkaning madruwe putra, sajeroning 42 raltina ;

3) Sebel pangantenan, sadurung mabiakala;

4) Sebel sangkaning kalayu sekaran utawi wenten kapademan manut senger;

na. Sang patita utawi panak bablnjat;

ca. Makta sahananing sane kasinanggeh ngalerehin;

ra. Wawalungan suku pat. sajawaning rahina mapepada;

ka. Mabusana sane tan manut kadi tata caraning ngaranjing kapura;

da. Anak alit sadurung mayusa tigang susih;

ta. Sadurung polih wak-wakan (pituduh) prajuru Desa Adat/Pakraman;

(2) Busana ngaranjing kapura wenang nganutin dresta minakadi:

ha. Ritakala ngaturang ayah, mawastra lan nyalempot, saha destar;

na. Ritakala ngaturang sembah, mabusana jangkep;

ca. Siosan kadi ring ajeng nenten kalugra, sajawaning sampun pituduh prajuru;

(3) Parilaksana tan kawenangan ring pura, luire:

ha. Masuara sane kasinanggeh wak parusya, wak capala;

na. Makoratan/mabaciu, mawarih, masanggama, mearas-arasan;

ca. Masumpah utawi macoran;

ra. Ngias raga sajawaning salinggih miwah pandita;

ka. Munggah tedun ring palinggih sajawaning pituduh prajuru desa;

(4) Sang mamurug kadi kecape ring ajeng, keni pamidanda pamrayascita sapatutnya.

໑໗ ກູ່ບ່າເງກາເທທິງບາດສູກອຍສະດິບາສິປຸກທຽງຊື່ກຸມກບຽກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ບາດສູ່ເທດິມາກສະສຸທິກບາກິນປຽກງກຸກສິກອະຕິກາກາລາ

ບາບາສິນຝາ

໑໘ ພາສຸສິຊື່ສູ່ສະກບຸບາສິປຸກກາກສະຕິກຸນິກຊາກິນປຽກງກຸມກບຽກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ກສູ່ບິກຸສບຸສິນິບຸກສູ່ທະກບຸຟິ

໑໙ ປຸກທະກບຸກສູ່ບາກສູ່ສຸກຸບາສິກສະດິກສະບຸກສູ່ກສະບຸກສູ່ບຸກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ປຸກງກສູ່ບຸກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ

ບຸກສິນິກຊາກິນປຽກງ
ບິກສິນິກຊາກິນປຽກງ
ບາບາສິນຝາ

ບາບາສິນິກຊາກິນປຽກງ

໑໘ ບຸກສິນິກຊາກິນປຽກງ

ບາ ບາກສິນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ກສູ່ບິກຸສບຸສິນິບຸກສູ່ທະກບຸຟິ

໑໙ ບາບາສິນິກຊາກິນປຽກງ

໒໐ ກຸມກບຽກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ກສູ່ບິກຸສບຸສິນິບຸກສູ່ທະກບຸຟິ

ບາບາສິນຝາ

ບຸກສິນິກຊາກິນປຽກງ

໒໑ ບາບາສິນິກຊາກິນປຽກງ

ບາ ບາກສິນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ

໒໒ ຕາສູ່ກິສູ່ຍາກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງກສູ່ສິ່ງທະນິກຊາກິນປຽກງ
ກສູ່ບິກຸສບຸສິນິບຸກສູ່ທະກບຸຟິ

໒໓ ບຸກສິນິກຊາກິນປຽກງ

၅၁၆၂၅၅

မန္တလေး

ကုသလ

၅၁၆၂၅၅

၅၁၆၂၅၅

၅၁၆၂၅၅

(5) Wong dura desa tiyos agama mekadi turis asing prade ngranjing ke pura patut katitenin olih prajuru adat utawi sane kasudi olih prajuru ngangganin pemarginyane.

Pawos 9

- (1) Yan wenten jadma karawuhan ring pura, kengin kapintonin prade rumasa kasumangsayan, yan tan wiakti, jadma inucap kasisipan manut pararem;
- (2) Prade kahyangan kahanan dhumanggala, minakadi kapanca bhaya, pamangku patut digelis nyadokang ring prajuru mangda marumang krama desa tur ngawentenang upacara sapatutnya;

Palet 2

Indik Pitra Yadnya

Pawos 10

Dudunan pamargin Pitra Yadnya:

- (1) Pangupakaran sang padem utawi seda:
  - ha. Antuk mendem utawi ngeseng, makacihna pakingsan ring Ibu Pertiwi utawi ring Bhatara Brahma, salani nutupang prabea;
  - na. Atiwa-tiwa (upacara pangabenan/palebon);
- (2) Upakara-upacara Pitra Yajnya ni wusan kabenang mawastu munggah daun bingin (ngoras) ni sampine punka wawu kamargiang ngalinggihang Dewa Hyang (Bhatara-Bhatari);

Pawos 11

Swadhama lan lategenan krama prade wenten sinalih tunggil warga padem utawi seda:

- (1) Sang kaduhkitan patut:
  - ha. Nyadokang ring prajuru adat tur nunas talimbang ring kawentenang pamargin nyane;
  - na. Ngaturin krama Banjar mangda ngarombo makarya eteh-eteu sawa kadulurin panyembrama canang sakasidan antuk;
- (2) Swadannaning Banjar/Desa:

ha. Kelian banjar maritatas pamargin sang kaduhkitan, napi pacang kapendem, makingsan rihim utawi lantur keabenang;

na. Prade kapendem, raris kawentenang kulkul patahu olih kelian banjar utawi patajuh nyane;

ca. Panyanggran Banjar salanturnya:

1) Soang-soang krama banjar nedunin paus manut dresta;

2) Ngarombo ngaryatin eteh-ete sawa saha kasarengin antuk krama, miwah sang sane raub;

3) Sami krama Banjar nganter kasetra jantos pamendemane puput, yening ngelaksanayang pengabenan jantos mapegat ring banjar;

4) Pangeleletan kelaksanayang serahina sedurung pengabenan, utawi ring rahina pengabenan inucap;

5) Pagebagan kelaksanayang manut paetangan kelian banjar adat;

6) Tan kalugra, nginepang bangbang;

(3) Prade wenten lina rahina piodalan, kengin mendem tan pasadok tur mamargi sandi kawon utawi ke setra siosan (setra pakingsan);

(4) Pet prade sinalih tunggih krama sane wenten ngelaksanayang upakara Dewa Yadnya (mekarya ngenteg linggih) polih sengker ngawit 3 (tigang) rahina sedurung puncak karya nyantos 3 (tigang) rahina sesampun wusan karya, dados ngupakara layon.

Pawos 12

(1) Sane kasinanggeh kacuntakan sekadi ring sor:

ha. Cuntaka sangkaning kalayu; sekaran/padem;

na. Cuntaka sangkaning ngraja sewala;

ca. Cuntaka sangkaning ngembasang putra;

ra. Cuntaka sangkaning karuron;

ka. Cuntaka sangkaning pawiwahan;

- da. Cuntaka sangkaning gamia gamana;
- ta. Cuntaka sangkaning salah timpal;
- sa. Cuntaka prade wenten anak istri mobot nenten kaupakara pabiakawonan tur pawidhi widhana;
- wa. Cuntaka sangkaning mamitra ngalang;
- la. Cuntaka sangkaning wenten anak istri ngawentenang putra sadurung maupakara, pabiakawonan tur pawidhi widhana;

(2) Sengker cuntaka manut kawentenanya:

- ha. Cuntaka kalayu sekaran, cuntakanya kantos masapuh-sapuh manut dresta;
- na. Cuntaka ngraja sewala, 3 rahina ngawit saking ngraja sewala utawi salamining ngraja sewala;
- ca. Cuntaka ngembasang putra, 42 rahina (abulan pitung dina) ngawit saking putrane embas, utawi ngantos sampun kaupakara makambuhan tur maprayascita manut agama, lanang wiadin istri;
- ra. Cuntaka sangkaning karuron abulan pitung dina (42 rahina) tur sampun maprayascita;
- ka. Cuntaka sangkaning pawiwahan, cuntakanya ngantos sasampun kamargiang pabiakawonan;
- da. Cuntaka sangkaning gamia gamana, cuntakanya ngantos sasampune ka palasang/masapuhan tur sampun kawentenang pamrayascita raga miwah pamrayascita desa adat/pakraman lan kalyangan;
- ta. Cuntaka sangkaning salah timpal kapuputang sakadi ring Agama Hindu tur dresta miwah adat sane manggeh;
- sa. Cuntaka sangkaning anak istri mobot nenten madasar antuk ngamargiang upacara pabiakawonan, cuntakannya ngantos kawentenang upacara pabiakawonan;
- wa. Cuntaka sangkaning mamitra ngalang cuntakanyu ngantos kawentenang pamargi parahian lan kamargiang upacara pabiakawonan;
- la. Ngembasang putra nenten kawentenang upacara pawidhi widhana, cuntaka ngantos wenten sane mameras sang putra, tur sampun kawentenang upacara manut sastra Agama Hindu;

(3) Cuntaka sangkaning kalayu-sekaran utawi sangkaning kematian:

- ha. Mapendem cuntakan nyaue:

- 1) Cuntaka/sebel banjar rawuhing 3 rahina riwusan mendem utawi sasampun polih prayascita (masapuh-sapuh);
2) Kaluarganya sajeroning pakarangan ngantos roras rahina.

na. Atiwa-tiwa utawi ngaben cuntakania:

Sang nyambut karya Pitra Yajnya cuntakanya ngawit saking ngarancang karya rawuh riwus yajnyania (mapegat);

(4) Tan keneng cuntaka luire:

ha. Sulinggih;

na. Pamangku Kahyangan Tiga;

ca. Rikala piodalan ring pura Puseh lan Pura Desa/Bale Agung, yening wenten kelayu sekaran ring kulawargan Pemangku, patut pemarginyane lebawosan manut pararem;

Pawos 13

(1) Atiwa-tiwa (pangabenan) kamargiang antuk:

ha. Nyawa Resi utawi neuten ngupapira sawa, sautukan tan ngagah utawi sawa tan kakeniang;

na. Sawa prateka;

(2) Panemaya pangabenan wenten 2 pawos:

ha. Ngaben dadakan (bah bangun);

na. Ngaben ngamasa;

(3) Dudonan pangabenan ngawit saking lina, ngeseng ngantos pangiriman utawi nganyut.

Pemargi padewasan mendem utawi atiwa-tiwa taler kapidabdab nganutin wariga dresta.

Tan dados mendeu rikanjakan: pasah, prawani, ulem, purnama, aggara kasih, sukra pon, sukra kliwon, buda pon, wisdin semut sedulur, gotongan, apit pada.

Pawos 14

(1) Papatusan pangabenan wenten kalih pawos:

ha. Ngaben dadakan, patus nyane patch sakadi patus padem mapendem lan kanutang ring dresta soang-soang;

na. Ngaben ngamasa patus nyane manut dresta miwah pararem banjar soang-soang;

- (2) Pangunguh ring krama banjar ngawit ngayah lan abot dangan kawentenan karya manut pararem;
- (3) Upacara Pitra Yajnya sajangkep nyane kamargiang mabantang antuk Awig-awig Desa Adat lan panglaksanaan nyane kamanggehang tur kamargiang manut dresta banjar soang-soang;

Palet 3

Indik Bhuta Yajnya

Pawos 15

- (1) Bhuta Yajnya inggih punika upacara-upacara biakala ring prathiwi lan kahyangan, sarwa prani lan upacara-upacara ring bhuta kala:
- (2) Upacara pabiakala ring sarwa prani luire:
- ha. Ring sarwa tumuwuh kamargiang rikala Tumpek Pangatag (Saniscara Kliwon Wariga);
  - na. Ring sarwa ingon-ingon rikala Tumpek Andang (Saniscara Kliwon Uye);
  - ca. Upacara pakala-kalan manusa manut wiguna kabawos pabiakala;
- (3) Upacara pabiakala ring pertiwi, kahyangan lan babutan kawastanid macaru;
- (4) Pacaruan inucap ring ajeng nista, madya, utama manut wiguna kadi ring sor:
- ha. Ekasata;
  - na. Pancasata;
  - ca. Panca sanak;
  - ra. Panca kelud;
  - ka. Resi Gana;
  - da. Tawur Agung;
  - ta. Balik Sumpah;
- (5) Sajawaning kadi ring ajeng taler kawentenang upacara:
- ha. Majot-jotan utawi yajnya sesa nyabran sasampun wusan maratengan;
  - na. Masapuh-sapuh rahina pacang wali ring pura;

Pawos 16

- (1) Nangkén ngawarsa rikalaning Tilem Kasanga kawenténg Tawur Kasanga, katah kahawos ngrupuk, maka cihna pacang mapag rahina Panyepian benjangne.
- (2) Upacara Penyepian sasampun kamargiang pangrupukan benjang nyane patut kamargiang catur brata panyepian, luir ipun:
- ha. Amati geni : tan kengin ma - api-api;
  - na. Amati karya : tan kengin nyambut karya;
  - ca. Amati lalangan : tan kengin maoneng-onengan, masuara ghoré, maklecan lan supanunggilan ipun;
  - ra. Amati telungan : tan kengin malancaran merika-meriki;
- (3) Pabratan inucap kamargiang saking semeng ngantos semeng benjang nyane.
- (4) Sang mamurug kecaping ajeng keni pamidanda manut pararem ring banjar/tempek soang-soang sane kamargiang antuk patilik desa (pecalang desa);
- (5) Riwus rahina Nyepi (benjangne) maka cihna pangawit Icaka Warsa anyar, patut soang-soang warga desa sami saling ngaksama (Dharma santhi).

Palet 4

Indik Manusa Yadnya

Pawos 17

- (1) Manusa Yadnya inggih punika upakara-upacara, dharmaning manusa, ngawit saking kamargiang dharmaning mapawarangan ngantos kamargiang upacara pawlntenan;
- (2) Upacara kadi ring ajeng madudonan sakadi ring sor
- ha. Magedong-gedongan kamargiang risampun bobotane mayusa 6 sasih;
  - na. Duk rare (medel utawi embas (lekad rare);
  - ca. Kepus udel;

- ra. Roras rahina;
- ka. Tutug akambuhan (42 rahina);
- da. Tigang sasih (3 sasih) ;
- ta. Pawetuan/otonan (6 sasih);
- sa. Tutug kelih (ngeraja swala wadone, ngeraja singa/ngembakin lanange);
- wa. Matatah/mapandes;
- la. Mawiwaha;
- ma. Mawinten;

- (3) Upakara-upacara inucap nista, madya utama manut sastra agama saha catur dresta, mako buatan desa dresta, ngawinang sima cara desa;

Palet 5

Indik Resi Yajnya

Pawos 18

- (1) Sang pacang madeg sulinggih, pandita utawi pinandita pinaka sang sadaka, Ballian Sonteng, Kubayan, salwire jagi ngenterang yajnya patut masadek ring prajuru desa, kalih Parisadha Hindu Dharma;
- (2) Prajuru desa patut nitenin tur wenang ngalangin prade wenten kacihma lempas ring kakecap miwah drestane, tur sareng nyaksinin upacara saha nyobyahang ring paruman desa tegap rawuhing wates kawenangan pangenter yajnya.
- (3) Krama desa patut ngaturang ayah sapamadeg miwah ring panglepasan sang sulinggih riwekas sane katuntun antuk prajuru;

Pawos 19

- (1) Sang Sulinggih patut ngarihinan ngayomiti pamargia upacara ring wawidangan jagat, sasampun punika wawu muputang yajnya kajebar jagat uosan utawi kadura desa;
- (2) Krama Desa sareng nitenin katuntun antuk prajuru, mangda sahanan yajnya sane kamarglang kaicen pamuput olih sulinggih, Pandita utawi Pinandita manut kawenanganya soang-soang;

SARGAH PAT
SUKERTHA TATA PAWONGAN

Palet 1

Indik Krama

Pawos 20

- (1) Sane kabawos krama desa inggih punika kulawarga sane magama Hindu saba ngamong karang desa utawi junenek ring wawidangan desa;
- (2) Sajaba punika sinanggeh tamiu, sane kabinayang dados kalih, inggih punika sane magama Hindu miwah siosan Hindu, sane dudonan ipun makadi ring sor:
- ha. Krama Adat inggih punika, krama sané nyarengin adat, magama Hindu, sampun marabian lan tedun mabanjar Adat, mipil tur sareng nyungkemin Kahyangan Tiga, Desa Adat Kertha Bhujangga;
  - na. Krama tamiu inggih punika, krama saking dura Desa Adat Kertha Bhujangga, sane magama Hindu, nenten mipil sakewanten sareng nyungkemin Kahyangan Tiga lan nganutin dresta Desa Adat Kertha Bhujangga;
  - ca. Tamiu, inggih punika kulawarga sane nenten magama Hindu, jenek ring wawidangan Desa Adat Kertha Bhujangga lan wantah sareng nyungkemin ring pawongan lan palemahan Desa Adat kewanten;

Pawos 21

Krama Desa Adat Kertha Bhujangga wenten 4 (petang) soroh:

- (1) Krama Wed: krama sane sampun junenek tur madesa adat wit saking kaluhuranya;
- (2) Krama Ngarep inggih punika krama sane sampun marabian malarapan wed saking keluhurania;
- (3) Krama Tan Ngarep, juwre:
- ha. Krama Daa Taruna inggih punika krama sane mayusa 15 nyantos 30 warsa sane durung marabian;
  - na. Krama Datu: krama sane mayusa lintangan ring 30 warsa tur nenten naenin ngamargiang kramaning alaki rabi nyantos lampus;
- (4) Krama Balu inggih punika krama sane katinggalin sangkaning sane istri utawi sane lanang padem utawi sangkaning nyapitan. Krama balu kepah dados 4 (petang) soroh:

- ha. Balu makrambian : Balu sane sampun madruwe pianak cucu durung marabian;
- na. Balu ngempu : Balu sane madruwe pianak kanton alit;
- ca. Balu ngatung : Balu sane nenten madruwe pianak utawi santana;
- ra. Balu ngelisting : Balu sane nenten madruwe pianak, arta warisan lan sameton.

Pawos 22

1. Tata caraning ngaranjing dados krama desa:

(1) Ngawit dados krama desa inggih punika:

- ha. Sangkaning ngamong karang desa;
- na. Mawiwit pawiwahan;

(2) Sinalih tunggil krama desa adat sane sampun merabian lintang ring 2 (kalih) warsa wenang tedun mekrama desa;

(3) Sang saking séwosan désa yaning jaga sareng tedun makrama désa ring Désa Adat Kertha Bhujangga, patut kadulurin antuk likita saking Desa wed nyane sané tegap lan jangkep tur patut polih pemutus saking krama desa;

2. Tata carsulug ngaranjing dados tamiu:

- (1) Masadok ring Kelian Banjar manut ring pikamkam kadinasan;
- (2) Naur prabea manut pararem Banjar/Desa Adat;

Pawos 23

Tategenan miwah swadurna krama Desa Adat/pakraman luire:

1. Tategenan krama luire:

- ha. Krama ngarep, keni urunan miwah ayahan mamungkul;
- na. Krama balu, keni ayah manut kawonganya :
  - 1) Balu ngelisting, lanang utawi istri keni ayahan lanang utawi istri.

១១ កាល្យបត្រដ៏ឃើញ រត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ
រត់ហូរ (បំប្លែងស?) ប៉ុន្តែចំណីហេងហេងក្រុម

២១ កាល្យកាល្យ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ថ្នាក់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ
ហ្នឹង

៣១ គ្រូបងប្អូន ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ក្រុមសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

៤១ ហេងហេង ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
(ចំណី) ប៉ុន្តែចំណីហេងហេង ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ
ហ្នឹង

៥១ គ្រូបងប្អូន ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

៦១ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

៧១ រំលឹកស្តាប់ស្តាប់ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

៨១ រំលឹកស្តាប់ស្តាប់ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

៩១ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១០១ ចំណីហេងហេង ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១១១ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១២១ កាល្យបត្រដ៏ឃើញ រត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ

១៣១ កាល្យបត្រដ៏ឃើញ រត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ ឆ្លើយសាស្ត្រ
ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១៤១ បញ្ចប់ស្តាប់ស្តាប់ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១៥១ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

១៦១ ឆ្លើយតបសន្តិភាពរត់ហូរចំហ្នឹង ឆ្លើយសាស្ត្រយូរ

- 2) Balu makrambian, lanang utawi istri sane madruwe santana lanang utawi istri sampun mayusa 17 (pitulas) warsa keni ayahan balu;
- 3) Balu Nyapian, kadadosang luput papeson sakewanten keni ayah manut arah- arahan banjar/Desa Adat/Pakraman yening balu lanang ayah lanang, balu istri ayah istri;
- ca. Krama pangele, keni ayah-ayahan sakadi mararesik ring Kahyangan Tiga, banjar lan sane tiosan manut ring kawigunan;
- ra. Asing-asing krama desa adat patut ngayahan karang desa, yening lintang ring 3 (tigang) warsa ten ngelaksanayang ayahan inucap, karang desa inucap patut kebawosang riin olih desa adat manut perarem,
2. Krama Desa Adat/pakraman kadadosang:
- ha. Mapuankid utawi tan tedun ngayah luire:
- 1) Ritakala mapawangunan/nasarin, ngerebin sanggah, piasan, bale daja, bale dangin, bale dauh, klumpu miwah pawon;
  - 2) Ritakala mayajnya, ngotonin, nyakapang, masangih, mapasaksi, kicalan putra, sakit lan patirtan;
  - 3) Maluasan utawi ngaluang;
  - 4) Matepetin lan siosan, matepetin selami asasih;
  - 5) Mapuankid sakit salami (tigang) rahina, nenten dados medal, yaning sampun arahina kenak (seger) mangda masadok ring prajuru;
- na. Nyade mapiteges wusan ngayah, ri sampun mayusa 65 (enem dasa lima) warsa utawi lintang;
- ca. Mogpog, ngelut ayah saha papeson antuk brana, manut pararem, majeng ring krama desa sanc magenah ring tiosan Desa Adat/Pakraman;
- ra. Panyeledihi nyade wiadin nyuksukin ayah ri sampun mayusa 17 (pitulas) warsa;
3. Swadhamaning Krama Adat, luwité:
- ha. Satnut ring sadaging Awig-awig, Pararem lan Pasuara Désa Adat;

គ) ចាត់ចែងរកគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាព

ឃ) សម្រេចបាននូវលទ្ធផលដែលបានរៀនសូត្រ

ង) គិតបញ្ចប់ការងារសាងសង់សាលាសិក្សា

១) ដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលា

ហ) ដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលាសិក្សាដែលបានបង្កើតឡើង និងដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលាសិក្សា

គ) ចាត់ចែងរកគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាព

ឃ) បញ្ជូនសិស្សទៅសិក្សាបន្តនៅសាលាសិក្សាដទៃទៀត

ង) កាត់បន្ថយចំណាយបច្ចេកទេសសាលា

១) ដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលា

ហ) ដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលាសិក្សាដែលបានបង្កើតឡើង និងដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលាសិក្សា

គ) ចាត់ចែងរកគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាព

ឃ) បញ្ជូនសិស្សទៅសិក្សាបន្តនៅសាលាសិក្សាដទៃទៀត

ង) គិតបញ្ចប់ការងារសាងសង់សាលាសិក្សា

មហាសិក្សា

គម្រោងសិក្សា

ក) គម្រោងសិក្សាសម្រាប់សិស្សស្រី

ខ) រៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សស្រី

គ) រៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សស្រី និងសិស្សប្រុស

ឃ) រៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សស្រី និងសិស្សប្រុស

ង) កាត់បន្ថយចំណាយបច្ចេកទេសសាលា

ច) រៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សស្រី និងសិស្សប្រុស

ឃ) រៀនសូត្រសម្រាប់សិស្សស្រី និងសិស្សប្រុស

ង) គិតបញ្ចប់ការងារសាងសង់សាលាសិក្សា

១) ដឹងពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃសាលា

- na. Tan maren sareng mausahaan, mangda désané prasida nyujur patitis ring ajeng;
- ca. Sayaga sareng natakin panes tis kertiyanan Désa Adat;
- ra. Keni patinunan, peson-peson lan ayahan mamungkul;
4. Swadharmaning Krama Tamu inggih punika:
- ha. Satinut ring tatiwak Désa Adat ngeninin indik ngupadi kasukertan Désa Adat ring sekala, niskala;
- na. Tan kengin nungkasin kertiyanan Désa Adat;
- ca. Patut masadok ring kelian banjar ritakala narima tamu nyantos lintang ring 24 jam;
- ra. Ngaturang punia lan ayah ring parhyangan manut kabuatan;
5. Swadharmaning Tamu, inggih punika:
- ha. Satinut ring tatiwak Désa Adat ngeninin indik pawongan lan palemahan;
- na. Tan kengin nungkasin kertiyanan Désa Adat;
- ca. Patut masadok ring kelian banjar ritakala narima tamu nyantos lintangan ring 24 jam;
- ra. Keni punia manut pararem;

Pawos 24

Kapatutan krama lan tamu:

- (1) Kapatutan Krama Adat sakadé ring sor:
- ha. Polih pasayuban saking désa;
- na. Polih kasukertan miwah kasucian déwék, parhyangan miwah karang nyané;
- ca. Polih kasukertan padruwén nyané sowang-sowang;
- ra. Ngamedalang usul ritakala wenten paruman ring désa sanc mabuat;
- ka. Dados prajuru ring banjar utawi désa;
- da. Polih pamutus saking prajuru ritakala wenten wicara;
- ta. Polih jaluputan manut pararem;
- (2) Kapatutan Krama Tamu:

- ha. Patut madana punia ring Desa/Banjjar Adat, manut pararem;
- na. Polih pasayuban marupa pitulung rikafjekan katibén palcabhaya;
- ca. Polih pamutus saking prajuru ritakala wenten wicara;

(3) Keputusan Tamiu:

- ha. Patut madana punia ring Desa/Banjjar Adat, manut pararem;
- na. Patut polih pasayuban marupa pitulung rikafjekan katibén palcabhaya;
- ca. Polih pamutus saking prajuru ritakala wenten wicara;

(4) Sinallih tunggil krama Désa, krama Tamiu lan Tamiu tan kadadosang ngajak wong wadon tuna susila ngranjing niwah ngrerap ring wewidangan Désa Adat, sapisira ugi sané piwal, patut keni pamidanda manut pararem;

(5) Krama desa, krama tamiu lan tamiu tan kadadosang makta, nganggen, madruwe sarana, sane ten manut ring uger-uger Guru Wisesa, sapisira ugi sane tiwal, patut keni pamidanda manut pararem;

Pawos 25

Wusan dados Krama Désa:

(1) Sangkaning:

- ha. Seda;
- na. Pinunas ngaraga;
- ca. Kanorayang, malantaran piwal ring Awig-awig niwah Pararem Désa, utawi tan satinut ring pituduh Prajuru sajeroning indik nyupat sikian, minakadi nénten prasida ngeséhin prawerti;

(2) Sang wusan dados krama désa taler kabawos wusan mabanjar adat, mangda nenten kabawos empak ngulanting;

(3) Sang wusan dados krama désa tan polih pah-pahan druwen désa utawi banjar, tur tan polih pasayuban malih sajeroning ala-ayu;

(4) Sang kanorayang dados malih tedun makrama désa yaning sampun maseh parisolah ipun tur malarapan antuk kateriwa ring banjar adat sowang-sowang, maweweh pamogpog manut pararem;

(5) Prade sangkoning rahayu, polih lekita bukti patilar saking prajuru desa;

Pawos 26

Ayah-ayahan krama:

- (1) Satunggil krama, manut pæetangan nyane, keni ayah-ayah sekadi ring sor:
- ha. Ayahan utama inggih punika ayah sane kamargiang olih krama sane ngamargiang swadhacma eka jati utawi dwijati;
  - na. Ayahan ngarep inggih punika ayahan sane kamargiang olih krama sane dados krama adat, sane jangkep alaki rabi. Ayahan ngarep mapiteges paturunan, peson-peson miwah ayahan mamungkul;
  - ca. Ayahan balu inggih punika ayah sane kamargiang olih krama balu sekadi ring sor:
    - 1). Balu makrambian, keni ayahan lan urunan aparo;
    - 2). Balu ngempu, keni ayahan lan urunan aparo;
    - 3). Balu ngatung, tañ keni ayahan, nanging keni urunan aparo;
    - 4). Balu ngelisting, luput manuk;
  - ra. Ayahan daa taruna: luput manuk;
- (2) Soang-soang ayahan punika wantah kamargiang siki kemanten, manut kawentenan krama inucap;
- (3) Sahaning krama sané sampun munggah daa truna, soang-soang patut sareng ngayah sané kawastanin ayahan daa truna;
- (4) Ayahan daa truna punika kapupulang sajeroning Sekaa Truna;
- (5) Sekaa Truna punika patut wénten ring soang-soang Banjar Adat;
- (6) Krama Adat wenang nyade ayah, sané mateges mademang ayahan, yan sampun kapastika, luwiré:
- ha. Sungkan tahunan;
  - na. Yan sampun madruwe pangentos utawi panyeledihi;
  - ca. Risampun mayusa 60 (nem dasa) warsa;
- (7) Krama Adat kadadosang:
- ha. Mapuangkid utawi tan tedun ngayah/parum;

- 1) Rikala nangun yajnya, kaluwasan masengker déwasa;
- 2) Keni dadawuhan saking Guru Wisésa;
- 3) Kapyalang, luwiré : sungkan, matepetin, kalayusekaran, lan sakancan punika;

- na. Dados nyudi patajuh (kawakilang) ring warga/krama tiosan, sané sampun mungguh daa truna;
- ca. Dados magpog utawi nutug ayahan antuk artha brana utawi ngampel, pradé makarya ring dura désa;

Pawos 27

Tata titi Krama Desa, krama tamiu, sané nampi tamiu:

(1) Krama Desa utawi tamiu sané nampi krama tamiu utawi tamiu jantos marerepan:

- ha. Mangda masadok ring kelian banjar, arahina saking ngawit marerepan ring genah sang narima;
- na. Yening krama tamiu utawi tamiu punika madunungan rawuh asasih, Kelian Banjar patut nuréksain kabuatan nyané madunungan, kadungang ring ilikita sané ninasang kabuatan ipuné;

(2) Yening kabuatan nyané tan manut ring sané katinasang. Kelian Banjar wenang ngawaliang krama tamiu utawi tamiu punika;

(3) Yening krama tamiu utawi tamiu punika jenek rawuhing nem sasih taler durung kasadokang, krama désa utawi tamiu sané nampi patut keni panidanda manut pararem;

Palet 2

Pamucuk Desa

Pawos 28

Pamucuk Desa Adat inggih punika:

- (1) Sabha Desa.
- (2) Kertha Desa.
- (3) Prajuru Desa.

Pawos 29

Sabha Desa

- (1) Sabha Desa, inggih punika paruman desa sane taler kabawos paruman agung desa adal sane kamiletin antuk krama maka sami miwah prajuru adat sami sane matatujon pacang nepasin sahananing wicara sane mawiwit saking awig-awig lan sane mapakilitan ring tata adal, agama, budaya miwah sahananing pidahdab pewangunan ring desa adal sane muatang pamutus ring sajeroning paruman agung;
- (2) Manir makadi dresta sane manggeli ring adat, sahananing pamutus-pamutus sane kamedalang tur kamanggehang ring desa adal dumogi panglaksanaan adat-istiadat prasida manargi ajeg patut kaputusan ring sajeroning paruman desa sane mawasta sabha desa;

Pawos 30

Kertha Desa

- (1) Kertha Desa inggih punika genah prajuru desa lan krama desa adal nunas dharma tatimbang yening wenten nepasin daging awig-awig;
- (2) Swadharma Kertha Desa, wenang mapaica saluwiring dharma tatimbang ring Prajuru Desa, makadi:
  - ha. Indik prajuru desa sane singsal ngemargiang awig-awig;
  - na. Indik krama desa sane pacang nguwah nguwuhin awig-awig Desa Adat;
  - ca. Indik wenten wicara ring Desa Adat sane kasungguh prakara;
- (3) Kertha Desa patut ngicenin dharma tatimbang lan ngawantu prajuru desa lan krama desa yening wenten pikobet indik pamargin awig-awig;

Pawos 31

Tatacara Ngadegang Kertha Desa

- (1) Kertha Desa akehnyane manut kabuatan;
- (2) Sane dados kadegang Kertha Desa luwirnya:
  - ha. Mawiwit saking krama ngarep;
  - na. Wikan ring hukum adat/agama lan hukum Nasional;
  - ca. Ritakala kacawis, mayusa sakirangnya 35 warsa;

- ra. Kasudi olih Prajuru Desa, utawi Tedung/Pamucuk Desa suwen nyane dados Kertla Desa 5 warsa:

Pawos 32

Prajuru Desa

- (1) Sane kasinanggeh Prajuru Desa unggih punika:
- ha. Bandesa;
  - na. Patajuh/Panglimon;
  - ca. Panyarikan;
  - ra. Patengen;
  - ka. Kasinoman desa;
  - da. Pesayahan;
- (2) Prajuru Desa/Banjar patut:
- ha. Mawiwit saking krama ngarep;
  - na. Waras lan tan cacad angka pramana;
  - ca. Maperilaksana becik lan nenten cacad hukum;
  - ra. Jujur, pradnyan, wicaksana lan madruwe pangunadika, lascarya ngayah;

Pawos 33

Tatacara Ngadegang Prajuru Desa

- (1) Tatacara Ngadegang Bendesa Adat:
- ha. Soang-soang banjar patut ngamedalang calon bandesa adat l (asiki) mawiwit saking krama ngarep;
  - na. Kawenteng prawartaka pemilihan, kamanggalaming antuk Prajuru Desa sane lawas, kawantu olih kelian/prajuru banjar sane kasudi;
  - ca. Pemilihan kamargiang olih prawataka, antuk genali manut pararem;
  - ra. Calon sane kacawis paling makweh sane jayanti;
  - ka. Bandesa wenang nyudi pangabih nyane;

- ៨១ ប្រព្រឹត្តិការណ៍នៃការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨២ ប្រព្រឹត្តិការណ៍នៃការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៣ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៤ ប្រព្រឹត្តិការណ៍នៃការងារដែលបានរៀបចំឡើង

បទប្បញ្ញត្តិ

- ៨៥ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៦ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៧ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៨ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៨៩ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩០ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩១ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩២ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៣ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៤ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៥ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៦ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៧ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៨ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ៩៩ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ១០០ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង

បទប្បញ្ញត្តិ

- ១០១ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ១០២ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ១០៣ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង
- ១០៤ ការងារដែលបានរៀបចំឡើង

- (2) Prajuru Desa kadegang 5 warsa apisan olih Paruman Agung Desa Adat;
- (3) Prajuru sané wawu kepilih kaupasaksiang ring Pura Kahyangan Tiga utawi ring Pura Bale Agung;
- (4) Sajawaning wénten parindikan sios, sang sampun puputing panunaya dados Prajuru, kéngin kapilih malih apisan;
- (5) Prade Bandésa Adat mararyan, sadurung panumayan ipun, swadarmen nyane komargiang olih pangliman utawi petajuh nyane rawuh puputing panumaya;

Pawos 34

- (1) Ritakala ngamargiang kasukerthan Desa Adat, Bandésa kawantu olih:
- ha. Pangliman/Patajuh, pinaka Wakil Bandésa;
  - na. Panyarikan, pinaka Juru Surat;
  - ca. Patengen, pinaka Pangamoug Druwén Désa;
  - ra. Kelian-kelian Banjar Adat;
  - ka. Kasinoman pinaka Juru Arah;
  - da. Pecalang sane meptiang pamargi ritakala wnten karya adat, budaya lan agama Hindu;
  - la. Prajuru ring soang-soang Pura Desa, Pusah, Dalem lan sane tiosan sane dados amongan utawi panyiwian desa;
- (2) Ritakala ngénterang kasukertan ring niskala, Bandésa patut masinggilang Panangku Kahyangan Tiga miwah kahyangan desa tiosan;
- (3) Indik tata titi ngadegang pecalang, swadarmen lan patitis ipun, kamanggehang manut pararem;

Pawos 35

- (1) Swadharmaning Bandésa Adat, inggih punika:
- ha. Ngénterang paruman-paruman Désa Adat;
  - na. Ngénterang panglaksanaan sadaging Awig-awig miwah pamutus-pamutus Krama Désa, sané sinanggal Pararem;
  - ca. Ngaraksa miwah nudonang tata-titiné migunayang arta brana druwén Désa;

១៥ គ្រូត្រូវហៅពាក្យវិញ្ញាណកម្មហើយបំបែកវាជាសម្លេងរួមគ្នាដើម្បីដឹងអ្វីៗអំពីអត្ថន័យនៃពាក្យនោះ
១៦

១៦ គ្រូត្រូវហៅពាក្យនីមួយៗដោយស្រាប់តែហៅបន្តទៀត។

១៧ គ្រូត្រូវហៅពាក្យវិញ្ញាណកម្មហើយបំបែកវាជាសម្លេងរួមគ្នាដើម្បីដឹងអ្វីៗអំពីអត្ថន័យនៃពាក្យនោះ
ក្នុងសៀវភៅសិក្សាស្រាវជ្រាវសម្រាប់សិស្សមធ្យមសិក្សា។

១៨ មាត្រដ្ឋាននៃសម្លេងនីមួយៗសំខាន់ៗ។

១៩ មេត្តាអានពាក្យនេះឱ្យបានច្បាស់លាស់។

២០ បញ្ជាក់អំពីសម្លេងនីមួយៗនៃពាក្យនីមួយៗ។

២១ ចាប់ផ្តើមអានពាក្យនីមួយៗដោយស្រាប់តែហៅបន្តទៀត។

២២ បញ្ជាក់អំពីសម្លេងនីមួយៗនៃពាក្យនីមួយៗ។

២៣ អានពាក្យនីមួយៗដោយស្រាប់តែហៅបន្តទៀត។

បទប្បញ្ញត្តិ ១

ស្រដៀងគ្នាជាមួយពាក្យដទៃទៀត។

បទប្បញ្ញត្តិ ២

ស្រដៀងគ្នាជាមួយពាក្យដទៃទៀត។

បទប្បញ្ញត្តិ ៣

ស្រដៀងគ្នាជាមួយពាក្យដទៃទៀត។

បទប្បញ្ញត្តិ ៤

ស្រដៀងគ្នាជាមួយពាក្យដទៃទៀត។

បទប្បញ្ញត្តិ ៥

ស្រដៀងគ្នាជាមួយពាក្យដទៃទៀត។

- ra. Nuntun saha ngénterang Krama Désa rawuhing warga Désa sami, ngupadi kasukertan sekala lan niskala;
- ka. Nuntun saha nyaksi upacara sangskaraning kahuripan sané mabuat;
- da. Nuntun saha ngénterang Warga Désa, nginggilang Sang Hyang Agama, kasucian Kahyangan, kasucian Palemahan, kasucian Pawongan, miwah tata-titiné migunayang Sétra;
- ta. Mawosin miwah niwakang pamutus marep ring wicaca krama;
- sa. Maka Duta Désa Adat, matemuang bahawos ring sapisira ugi;
- wa. Lan sané séwosan sané wénten pakilitan nyane ring Désa Adat.
- (2) Tata-titiné ngalaksanayang swadharna inucap ring ajeng, lan maren patut satinut ring daging Awig-awig, Pararem, dresta miwah pamutus paruman krama Désa Adat;
- (3) Panglaksanané ring ajeng patut kasobyahang ring Désa Adat, kapungkuripun;
- (4) Sumakuta utawi sumanggup natak pamutus paruman Krama Désa Adat, ngenenin swadharman sowang-sowang prajuru;

Pawos 36

Swadarman Patajuh inggih punika ngawantu Bandesa ring widang Parhyangan Pawongan lan Palemahan;

Pawos 37

Swadarman Penyarikan inggih punika ngawantu Bandesa ngaryanin saluir sewalapatra, nyatet padruwen desa tur nyuratang saluiring pamutus pangrawos desa ring sangkepan;

Pawos 38

Swadarman Patengen inggih punika ngawantu Bandesa ngaryanin utawi ngarincik sakaluwir pangranjing miwah pamodal jinah Desa Adat lan ngupapira padruwen Desa Adat;

Pawos 39

Swadarman Kasinoman Desa, ngewantu Bandesa nyobyahang sewalapatra utawi pamutus pengerawos desa ring tempekan desa;

Pawos 40

Swadarman Pecalang Desa ngawantu Bandesa nreptiang pamargin upakara yadhya, dharmaning Agama lan Dharmaning Negara.

មហាបាលី ១៤៧

បញ្ចម្ភតមិទុហារណិទុហារណិហត្ថនិក្ខម្ភតសម្មស្សាគ្គតធម្មោតិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ៥

មហាបាលី ១៤៨

- ៧៧ បូជន្តវរាសម្មស្សាគ្គតធម្មោតិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៨ ហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៩ បិទ្ធតស្តវរាហាហិចិ
- ៨០ ប្លង្គត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨១ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨២ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ

មហាបាលី ១៤៩

- បញ្ចម្ភតមិទុហារណិទុហារណិហត្ថនិក្ខម្ភតសម្មស្សាគ្គតធម្មោតិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៧ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៨ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៩ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨០ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨១ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ

បញ្ចម្ភតមិ ១៥០

បញ្ចម្ភតមិ ១៥១

មហាបាលី ១៥២

- ៧៧ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៨ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៧៩ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨០ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ
- ៨១ ត្បត្ថវរាហាហិចិ ១ត្បត្ថវរាហាហិចិ

Pawos 41

Patiyas utawi olih-olihan lan leluputan Pamucuk Désa Adat, manut Pararem;

Pawos 42

- (1) Wusan dados Pamucuk Désa Adat, sangkaring :
- ha. Lina, padem;
  - na. Pinunas ngaraga;
  - ca. Swadhaman nyane sampun puputing sengkor;
  - ra. Kawusanang / kanorayang olih krama désa duaning iwang pamargi, manawi nilar sésana;
- (2) Ngentosin, nguwusanang utawi nganorayang Pamucuk Désa Adat, potut kamargiang sajeroning Paruman Agung Désa Adat.

Pawos 43

Patiyas utawi olih-olihan prajuru desa luire :

- (1) Luput rarampen (pepeson);
- (2) Polih tanding tengah;
- (3) Upon pecatu/pelaha carik/tegal;
- (4) Petias siosan manut pararem;

Palet 3

Indik Kukul

Pawos 44

- (1) Kukul ring desa luire:
- ha. Kukul Pura;
  - na. Kukul desa;
  - ca. Kukul banjar/tempekan;
  - ra. Kukul sekaa-sekaa;

໘໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໙໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໑໐໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໘໘ ທີ່ຕົກກຸ່ມນຶ່ງກຸ່ມອື່ນກຸ່ມອື່ນ

໙໘ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໑໐໘ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

ບາງບາງ໑໑໑

໑໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໘໘໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໘໘໘ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

ບາງບາງ໑໑໒

ບາງບາງ໑໑໓

ບາງບາງ໑໑໔

໑໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໙໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໑໑໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໘໘໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໑໑໑໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

໑໑໑໑໑໗ ທາງກຸ່ມທີ່ບໍ່ສູງສູງກຸ່ມໄທ

- (2) Tabuh tatepakan kulkul desa:
 ha. Atuludan lamban, tatengeran tedun ngayah;
 na. Atuludan bujus, tatengeran kapancabhayan;
- (3) Tengeran kulkul ring soang-soang bebanjaran:
 ha. Kalih tuludan bulus, tatengeran ngerorod (ngauten);
 na. Ping tiga nungkak, tetengeran kalayu sekaran/seda/pademi;

Pawos 45

- (1) Kulkul desa utawi banjar tan wenang katepak yening tan sangkaning pituduh desa, sajawaning tengeran kapancabhayan;
- (2) Sang nepak tan sangkaning pituduh patut digelis atur supeksa maka buatan panepake, yan tan sapunika wenang sang manurug kadanda manut pararem;
- (3) Kulkul sekaa-sekaa, samalih kulkul pondokan tan kaluga nyawerin sukut utawi tengeran kulkul desa/banjar prade mamurug taler kadanda manut pararem;

Palet 4

Indik Paruman

Pawos 46

- (1) Paruman/sagkepan ring Desa Adat Desa Adat Kertha Bhujangga wenten:
 ha. Paruman desa/banjar kawentenang:
 1) Nyabran ngasasih, maka cihna tan parah-arrah, duaning sampun tetep panumaya manut pararem babanjaran soang-soang;
 2) Nopkala (patgata kala) maka jalaran arah-arrah manut tatujon,
 na. Sangkepan prajuru/dulu desa, kawentenang manut wiguna;
 ca. Paruman sekaa-sekaa manut babuat;

- (2) Paruman desa utawi banjar madudonan sakadi ring sor:
- ha. Prasida lumaksana ri sampun katedunin antuk sang patut ngamitelin kamanggala antuk tengeran kulkul miwah mabusana adat, saha tan kalugra makta gegawan lan tan mareh ngarane ring Ida Bhagawan Panyarikan maka sarana Widhi Widana ngangge canang sari;
  - na. Maka sarana jagi pangawit kalaksanayang sep-sepan saha ri wasan nyacah kamargiang nawur dadosan gung alit manut pararem;
  - ca. Tan kalugra ngawetuang suara ghora utawi byuta prade wenten makadi punika patut keni pamidanda bea pecamil kadi dandaning nguman-uman ring sabha;
  - ra. Pamutus babawos briyuk sapanggul (ingkup) punika kamanggehang;
- (3) Prade daging paruman tan kacumponin mangda prajuru desa/banjar ngilikang babawos, saha putusan nyane mangda kararemang antuk krama desa/banjar, samaliha prade tan prasida kasungkemin rawuh ping tiga, prajuru banjar wenang nuntas bawos ring Kertha Desa manut undagan luire: kamanggeh paingkupan prajuru, ngeraris panglingsir, panguntat paruman;

Pawos 47

- (1) Sajeroning paruman desa. Bandesa Adat/Pakraman patut nyiarang pamargi ngenterang desa, pamekas nganinin indik:
- ha. Munjuk lungsuring pakraman saha ayah-ayah, sulur artha brana druwen desa;
  - na. Rencana prajuru nganinin usaha desa kapungkur;
- (2) Pamutus paruman desa sinanggeh pararem maka pamitegep pamargin awig-awig:

Pawos 48

- (1) Sangkepan prajuru desa kawenangang ngrincikang usaha desa kapungkur;
- (2) Sangkepan prajuru tan kawenang ngawedalang tategenan ring krama koingkupin antuk krama desa;
- (3) Pamutus sangkepan prajuru ngawetuang paswara, maka pidaging pituduh sang ngawiwenang ngonekang pecak pararem krama desa;

ບູຮານສາດ
 ຕຸລະສາດ
 ບຸກຄະສາດ

໑) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໒) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໓) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໔) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໕) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໖) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໗) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໘) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໙) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໐) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໑) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໒) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໓) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໔) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໕) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໖) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໑໗) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໑໘) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໑໙) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໒໐) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

໑໒໑) ບຸກຄະສາດ ທີ່ເຮົາເອີ້ນວ່າ

Palet 5

Indik Padruwen Desa

Pawns 49

(1) Padruwen Desa Adat/Pakraman Kertha Bhujangga sakadi ring sor:

ha. Kahyangan Desa luire:

1) Pura Tuwed Agung;

2) Kahyangan Tiga luire:

a) Pura Desa/Bale Agung;

b) Pura Puseli;

c) Pura Dalem Kahyangan Tuwed Agung;

na. Bale Desa;

ca. Tanah tegalan;

ra. Karang ayahan desa, karang ring ajeng, lan rurung;

ka. Setra;

da. Pelaba Pura;

ta. Lelanguan, minakadi tetabuhan lan ilen-ilen padruwen bebanjaran/tempekan luire:

1) Gong abarung;

2) Ilen-ilen wali pura, rejang, pendet;

3) Lekita-lekita, luwiro pipil krama, awig-awig, paswara/pararem;

sa. Lembaga Perkreditan Desa (LPD);

wa. Pasar Desa Adat;

la. Nyasa, sasanthi;

ma. Miwah sane lianan;

(2) Olih-olihan Desa Adat/Pakraman Kertha Bhujangga luire:

ha. Olih-olihan saking palaba pura;

- ໑) ກຸບົນຮຸກກຸບົນບາງສາສິນຊຸມກຸບົນຮຸກກຸບົນ(໒໓) 171 ກຸບົນ
- ໒) ບຸກຄົນຮຸກກຸບົນບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໓) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໔) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ

ບາງສາສິນ 190

- ໑) ບຸກຄົນຮຸກກຸບົນບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໒) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໓) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໔) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໕) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ

ບາງສາສິນ 191

ບາງສາສິນ 192

ບາງສາສິນ 193

- ໑) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໒) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໓) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ

ບາງສາສິນ 194

ບາງສາສິນ 195

ບາງສາສິນ 196

- ໑) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ
- ໒) ບາງສາສິນຊຸມກຸບົນ

- na. Olih-olihan saking Lembaga Perkreditan Desa (LPD);
- ca. Urutan krama desa pakraman;
- ra. Paica saking Guru Wisesa;
- ka. Dana punia tiosan, sanc patut;

Pawos 50

- (1) Prajuru desa wenang ngetangang pamupon laba pura lan sapanunggilan druwen desa;
- (2) Pikolih lan pamupon nyane kanggen prabea piodalan lan wawangiman ring pura;
- (3) Nyabran pasangkepan desa, prajuru pangamong druwe ngwenenang parindik munjuk lungsur padruwen ring krama desa;
- (4) Sakaluwir druwen desa patut wenten likitan nyane;
- (5) Tan kalugra ngadol utawi ngesahang druwen desa yan tan kasungkemin antuk krama desa;

Palet 6

Indik Panyanggran Banjar

Pawos 51

Krama desa rahina ngewangun karya suka-duka, patut kasanggra antuk banjar luir ipun:

- (1) Prade ngwangun Pitra Yajnya, kelaksanayang manut dresta;
- (2) Prade ngwangun Dewa Nyadnya lan Manusa Yajnya, kelaksanayang manut pinunas sang mayajnya;

Palet 7

Indik Pawiwahan

Pawos 52

- (1) Pawiwahan inggih punika patemoning purusa pradana malarapan panunggalan kahyun suka citta kadaluriin upasaksi sekala-niskala;
- (2) Pamargin pawiwahan luire:
  - ha. Pepadikan, kamanggala antuk pakrunan;

- na. Ngarorod, ngrangkat rihin wawu kakrunayang;
  - ca. Nyeburin utawi santana nyeburin;
- (3) Pidabdab sang pacang mawiwaha patut:
- ha. Sampun manggeh daha truna (prasida nganutin Undang-Undang Perkawinan);
  - na. Sangkaning pada rena (tan kapaksa);
  - ca. Kasudiang prade pangambile sios agama;
- (4) Pamargin pawiwahan mangda nganutin Undang-Undang Perkawinan saking sang ngawiwenang:

Pawos 53

- (1) Pawiwahan sane kapatutang ring desa, sakadi ring sor:
- ha. Sampun kantiang pabiakah utawi kasaksiang sekala-niskala;
  - na. Wenten pasaksi prajuru sane mapakelingan utawi ngilikitayang pawiwahan;
- (2) Parabian sane ten manut kadi ring ajeng sinonggeh tan patut;

Pawos 54

- (1) Sapa sira ugi pacang ngawarangang pakulawarganya patut masadok ring prajuru, salantumyane prajuru maritatas, manut tan manut pamorgi parabiane:
- (2) Pamargin Papadikan manut dudonan:
- ha. Pakruan ruwah ping tiga, saha soang-soang melarapan:
    - 1) Kapertama nyedek;
    - 2) Kaping kalih antuk pasuakan;
    - 3) Kaping tiga, pamulih ngalang melarapan antuk tibat bantaf, kabawos pamuput papadikan.
  - na. Ri sampun mapragat raris sang Pradana kajak budal ring pakubon sang Purusa, saha kalanturang antuk pabiakala;
  - ca. Mangda puput tumus sekala niskala raris kulawarga Purusa makta pejati ring mrajan Pradana;
- (3) Prade Ngerorod/Ngrangkat, patut:

ហវ បុរាណត្រូវតែបញ្ជាក់បញ្ជីបញ្ជី
១៧ (គណៈ) ដំបូង

គវ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

១៧ មាត្រាដំបូងបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ហវ គណៈបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

គវ គណៈបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី
បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ឃវ គណៈបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី
គណៈបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ងវ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

១៧ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ហវ មាត្រាដំបូងបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី
បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

គវ គណៈបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ឃវ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ងវ មាត្រាដំបូងបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ចវ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

ឆវ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

បញ្ជីបញ្ជី
បញ្ជីបញ្ជី
បញ្ជីបញ្ជី

១៧ មាត្រាដំបូងបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

១៧ បញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជីបញ្ជី

- ha. Reraman lanang ngawentenang pangelukuan antuk duta saksi sakirangnya 2 (kalih) diri;
- na. Pagenahan antene tan kengin ring pakubon sang lanang sedereng mabiakata;
- (4) Sajeroning Pakrunan/panglukuan patut:
- ha. Kamanggala antuk geng pangampura, majeng ring reraman wadone;
- na. Kaigumang bawos indik idih-pakidih utawi pakgayau arep ring pasewakan sang ngidih saha dewasa pakrabkambebyte wekas;
- ca. Kacihnayang indik kapurusa utawi prade santana rajeg kajejerang, kapatut ngidih anak lanang sane kabawos pawiwahan nyeburin, tur ri sampun sulur panerasan kategepin kamanggehang santana nyeburin;
- ra. Prade tan lerima, pejati pakrunan kamargiang jantos ping tiga;
- (5) Pakrabkambean mapiteges upacara tinas apadang (tinglas) mapikuren, duaning manul sakadi ring sor:
- ha. Sajeroning kabawos ambe, kalaksanayang ring sekala niskala antuk sarana jejauman miwah pawidi widana:
- 1) Jejauman pinaka ngambe/ngadungang kayun snang-srang pakulawar gan wadonne;
  - 2) Widhi widhana pinaka pejati niskala nunas wadone ring panrajan kamulan nyane;
- na. Sajeroning bawos kerab kambe palaksana ring sekala:
- 1) Antuk panyaksi krama banjar, duaning kakerabin manawi antuk tongeran kulkul;
  - 2) Pamekas panyaksi prajuru saha ngilikitaang;

Palet 8

Indik Santana

Pawos 55

- (1) Santana wenten kalih pawos, sane kaucap pratisantana miwah santana paperasan;
- (2) Pratisantana inggih punika santana sane metu saking pawiwahan kapatut;

- (3) Prade pawiwahan tan ngawetuang santana kengin ngidih santana antuk upasaksi sekala niskala sane kawastanin santana paperasan;
- (4) Prade pawiwahan tan kapatut ngawetuang santana, mangda tan kantun kawastanin babinjat utawi astra, patut kamanggala antuk panyangaskara;
- (5) Santana rajeg inggih punika, pratisantana wadon (pradana) sane kamanggehang lanang (purusa) tur ri sampun nglaksanayang pawiwahan keceburin;
- (6) Sang sane karsuyang santana rajeg inucap mawiwit saking:
  - ha. Pratisantana wadon tunggal utawi silih sinunggil pratisantana wadon yaning makasami pratisantana wadon;
  - na. Sampun kamanggehang dados pratisantana (purusa);
  - ca. Kapawiwahan kaceburin, kautsahayang antuk jadma sane magama Hindu utawi jadma sane magama siosan sane sampun nglaksanayang pamarisuda raga utawi sudi wadani;
  - ra. Sane kamanggehang santana rajeg patut masadok ring prajuru banjar tur kelian banjar nyiarang ring banjar saha ngaturang ring prajuru desa adat.

Pawos 56

- (1) Ngangkat santana manut didonan patut maka cihna arttha brana pamerasan sane kasaksiang sekala niskala;
- (2) Sapa sira ugi krama pawang ngangkat santana patut masadok ring prajuru adat sanistane 2 (kalih) sasih sadurung pamerasan;
- (3) Prajuru Adat/Bandesa Adat kawakilin antuk kelian banjar adat nyobyahang ring sawidangan desa/banjar, manawi sang sapa sira ugi rumasa tan lila, mangda masadok ring Prajuru Adat/Bandesa Adat masengker asasih sadurung pamerasan;
- (4) Prajuru Adat/Bandesa Adat digelis mawosin saha ngicenin pamutus nepek ring catur dresta miwah pararem;
- (5) Prade sulur pamerasan tan manut kecaping ajeng, prajuru adat/bandesa adat wenang ngandeg sang pawang ngantargiang pamerasan, saha ngicenin pamutus mangda kapuputang rihin babawosan manut sulur utawi wicaranngane;

Pawos 57

- (1) Paperasan sane kapatut ring desa ri sampun kacihnayang antuk:
  - ha. Widhi widhana pamerasan;
  - na. Kasaksinin antuk prajuru desa sane makelingang utawi ngilikitayang;
  - ca. Kasobyahang ring wawidangan desane;
- (2) Sane kapatut peras anggen santana kadi ring sor:
  - ha. Jadma magama Hindu;
  - na. Kautamayang saking waris pancer kapunusan;
  - ca. Kulawarga predana;
  - ra. Yening tan polih manut sekadi kebawos ring arep, wawu kedadosang ngambil jadma tiosan;
- (3) Kengin ngangkat santana langkung ring adiri, lanang wiadin wadon;

Palet 9

Indik Nyapian

Pawos 58

- (1) Pawiwahan prasida kawusang malarapan antuk palas marabian utawi kalayu sekaran;
- (2) Wusan mapikuren rianukan silih sinunggil lina mapiteges balu, makadi balu lanang/istri;
- (3) Palas marabian inggih punika sangkaning mawiwit wicara kabawos nyapian;
- (4) Sang ayat palas marabian patut atur supeksa indik pailikitan nyane rihin ring sang rumawos (Pengadilan) wasu tinas apadang pamutus nyane (putusan pengadilan sampun mempunyai kekuatan hukum tetan/*in kracht*) kabawos nyapian, wawu prajuru adat nyiarang kawentenannya ring desa saha koni pamelin kulkul manut pararem;

Pawos 59

- (1) Tata cara palas marabian sakadi ring sor:
  - ha. Pagunakayan polih pahan pada;

- na. Pabekel tatadan soang-soang kakuasa niri-niri lan warisan kakuasa antuk purusa;
- ca. Ngaweruhin miwah ngupajiwan pratisantana manut swadarmaning guru ripaka;
- (2) Prade riwekas sang palas kacihna adung malih, patut ngamargiang pawiwahan malih:

Pawos 60

- (1) Sang balu kabinayang dados:
  - ha. Balu luh wit santana (santana rajeg) miwah balu luh boya sentana;
  - na. Balu muani kapurusa (wit sentana), miwah balu muani nyeburin.
- (2) Swadarmaning balu pradana inucap patut:
  - ha. Ngamanggehang patibrata tan kengin ngamargiang paradara/drati krama;
  - na. Nguwasayang waris gunakaya, tan dados ngadol, ngadeang, makidihang tan siosan punika, sajawaning kabebasanng saking pianak utawi kulawarga pinih tampek saking prabina prade okane kantung alit-alit.
  - ca. Kengin ngidih sentana prade wenten pidabdab sadurung sinalih tunggil lina, saha kabebasanng antuk kulawarga sinanggeh kapurusa;
  - ra. Kawenangang mawiwaha malih yan wenten kabebasan manut aksara ring ajeng.
- (3) Balu kaucap tan pageh sakadi ring sor:
  - ha. Drati krama utawi paradara;
  - na. Matilar saking pakubon tan pasadok jantos 6 (enam) sasih;
  - ca. Lempas ring swadarma sios-siosan tan prasida ngeschin solah maprawerti arep ring pituduh kulawarga purusa.

Palet 10

Indik Warisan

Pawos 61

- (1) Warisan inggih punika artha brana saha ayah-ayahan ngupadi sukerta sekala niskala saking keluhuranya arep ring turunannya.
- (2) Karang sinanggeh warisan luire:

ha. Duwe tengah, makadi tegal ayahan desa, kahyangan, pasuka siwa karang, lan sane siosan;

na. Pagunakayan, tatadan/jiwa dana, utang piutang.

(3) Wawu kengin kabaos warisan prade wenten:

ha. Sang mapiturun (pawaris)

na. Katurunan (ahli waris);

ca. Artha brana lan talenganan (ayah-ayahan) maka cihna warisan.

Pawos 62

(1) Ahli waris, luire:

ha. Pratisentana purusa:

na. Pratisentana (sentana rajeg);

ca. Sentana paperasan lanang/wadon.

(2) Prade tan wenten sakadi ring ajeng kang sinanggeh ahli waris:

ha. Turunan purusa pernah ngunggahang makadi rerama, kakiang, selantumia, rerama misan, mindon;

na. Turunan purusa pernah ke samping makadi kaponakan dimisan miwah mindon.

(3) Swadarmaning ahli waris patut:

ha. Nerima, saha ngusahayang tetamian pahan kaluhurannya, makadi ngrempon sungguh/inrajan, pura, saha pangupakaran miwah ayah-ayahan pawaris;

na. Ngahenang pawaris saha nglanturang upacara-upacara Pitra;

ca. Ngangkenin utang piutang pawaris manut panglokika.

Pawos 63

Mungguwing waris kawaris ring Desa Adat/Pakraman kamanggih makadi ring sor:

(1) Ri sampun kalaksanayang Pitra Yadnya lan utang-utang pawaris buntas katawur, wawu warisan dados kaepah.

(2) Para ahli waris sami polih pahan sangkoning pagunakayan, sajawaning karang/tegal ayahan desa kaemong antuk ahli waris kang sinanggeh krama ngarep.

២៧ សំគាល់បុព្វកិច្ចបង្កើនបរិក្ខារកម្ពុជាឱ្យមានបរិបូណ៌នូវសេចក្តីសុខ
 ហេតុ គឺដំបូងបង្កើនសេចក្តីសុខ
 ២៨ ហេតុនៃសេចក្តីសុខ
 ២៩ សេចក្តីសុខនៃបុព្វបុរសប្រតិបត្តិការក្នុងសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ហេតុនៃសេចក្តីសុខ

៣០ ក្រោយសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ហេតុ សេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ៣១ ការប្រកួតប្រជែងនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ

៣២ បេតិកភណ្ឌនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ចំពោះប្រទេសកម្ពុជានៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ

ហេតុនៃសេចក្តីសុខ

៣៣ ប្រាសាទនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ហេតុ នៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ៣៤ បេតិកភណ្ឌនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ៣៥ ប្រាសាទនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 នៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ

៣៦ ប្រាសាទនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ហេតុ សំណើនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ៣៧ សំណើនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 ៣៨ ប្រាសាទនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ
 នៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ

៣៩ ប្រាសាទនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខនៃសេចក្តីសុខ

- (3) Sinalih tunggil ahli waris kengin tan polih pahan prade :
- ha. Nilar kawitan lan sesuraning agama;
  - na. Alpaka guru wisesa;
  - ca. Santana rajeg kesah mawiwaha utawi praisentana nyeburin soang-soang kabawos ninggal kadaton.
- (4) Boya ahli waris, kengin muponin hasil manut dudonan, luire :
- ha. Santana luh, selami durung kesah mawiwaha;
  - na. Balu luh wiadin muani nyeburin (soang-soang boya sentana).
- (5) Pawaris kengin maweweh rahina maurip pinaka jiwa dana, tstadan/bekel, maka cihna paweweh telep ring okane sane kesah mawiwaha.

Pawos 64

- (1) Prade sajeroning pakulawargan wenten ahli waris langkungan ring adiri patut:
- ha. Kawentenang paigum indik pedum waris inucap;
  - na. Yan tan prasida katunasang tatimbang ring dudu-dudu desa (Kerta Desa);
  - ca. Prade taler tan wenten cumpu ring panepas Kerta Desa, patut kedauhang ring Kerta Desa prade taler tan kacumponin, kengin katunasang ring sang rumawos (Pengadilan Negeri).
- (2) Prade karang inucap kaputungan, patut prajuru/dudu desa nibakang ring:
- ha. Sang sinanggeh ahli waris manut pawos 62;
  - na. Sang kongin anggen sentana manut pawos 63 miwah 64;
  - ca. Prade taler tan wenten cumpu ring panepas Kerta Desa, kengin kausahayang ring sang rumawos (Pengadilan).
- (3) Prade jantos karang desa kepah utawi kascepih, patut soang-soang nedunin makrama desa ngarep:

SARGAH LIMA
SUKERTA TATA PALEMAHAN

Palet I

Indik Karang, Tegal, lan Carik

Pawos 65

- (1) Krama Desa Pangemong karang paumahan, panegalan patut ngawentenang wates sane marupa tembok utawi pagehan;
- (2) Karang wiadin panegalan patut magaleng kadulu utawi kaluanan, tegesipun magaleng kaler wiadin kangin sane ngardi wates sane magenah ring tebenan (badaklodon utawi badawuhan);
- (3) Wates kawenangan/kadadosang ngangge tembok, pagehan miwah pal;
- (4) Yan wenten karang kabebeng, patut prajuru ngutsahayang wenten margi;
- (5) Prade wenten karang kaputungan wenang prajuru nibakang ring Krama Desa;
- (6) Yan wenten karang kaputungan wenang Prajuru Desa nibakang karang punika pertama ring turunan purusa pernah ngunggahang, ping kalih ring purusa pernah kasamping, ping tiga ring krama tiosan sane magama Hindu;
- (7) Karang Desa, Karang Paumahan, Panegalan kaupapira sakala niskala manut Sastra Agama Hindu;
- (8) Setra wawidangan Desa Adat pastika wates nyane;
- (9) Setra desa adat wantah setra krama Desa Adat sane magama Hindu;
- (10) Indik migunayang setra patut masadok ring prajuru Desa:

Pawos 66

- (1) Tan wenang ngalah-alah karang, tegal, margi, genah sane sinungguh suci makadi kahyangan, setra lan sapanunggilanipun;
- (2) Tan wenang ngembahang toya, wit toyan ujan, toya wawalungan (limbah temak), toya puwaregan (limbah dapur) lan sapanunggilanipun kapakarangan tiros;
- (3) Tan dados ngentungan/ngutang luwu, wangken wawalungan, tawulaning janma kapakarangan, tegal, carik anak tiros;
- (4) Tan wenang nunjoi, nanem sawa yadiastun sawa karesian ring karang tegal/panegalan wiadin sawah;

- (5) Yan murug kadi kecap ring ajeng patut ngawaliang wit wicarane tur kawewehan pamrayascita manut dresta lan sastra Agama sane kacumawisang ring pararem;

Palet 2

Indik Setra

Pawos 67

- (1) Setra wawidangan desa adat pastika wates nyane;
- (2) Setra desa adat inggih punika setra krama desa adat sane magama Hindu.
- (3) Indik inipunayang setra patut masadok ring prajuru;
- (4) Nenten kapatutang makarya undung-undung utawi rumah kubur ring setra desa adat ;
- (5) Muah sane tiosan sane mapakilitan ring setra lan pangupapiran nyane;

Pawos 68

- (1) Sinalih tunggil krama desa/banjar tan kalugra:
  - ha. Ngalah-alah margi, karang ayahan desa, karang desa;
  - na. Ngalah-alah tanah tegak kahyangan, lan setra, sakancan tegak sinanggeh suci.
- (2) Prade wenten sakadi ring ajeng, sang ngalah-alah patut ngwaliang tanah inucap saha pamidanda sapatutnya kadulurin upakara ring genah suci sane kalah-alah;

Palet 3

Indik Pepayonan

Pawos 69

- (1) Ngawit nandur pepayonan, tanem tuwuh patut adepa agung ngajeroang saking wates, prade jantos ngliwat wates wenang kasepat gantungin;
- (2) Yening wenten pepayonan ngungkulin, sanraliha mawastu mayanin ka pisaga patut kawara antuk paiguman ping ajeng prasida sang nruwenang wit ngrebah utawi notor;

- (3) Prade sampun kawara taler tan wenten usaha sang nruwenang wit, sang runasa katetahan/kajerihan wenang masadok ring prajuru, tur ri sampun kaparitas kalugra ngicalang wit inucap;
- (4) Sang keni pamidanda panyangaskara saha prabea manut pararem arep ring wewangunan sang karubuhan luire :
  - ha. Sang nruwenang wit sinanggih mayanin, prade pungkut ngruhuhin wawangunan krama sios;
  - na. Sang netor, munggul utawi ngebah taru tur ngrubuhin wawangunan krama sios;
- (5) Krama desa patut ngamanggehang kawerdian tanem tumbuh sane ngawinan desane asri tur lestari;

Palet 4

Indik Wawalungan

Pawos 70

- (1) Sahanan warga desa sane manira wawalungan makadi bawi, sampi miwah sane tiosan ri sampun mabelas utawi sampun masaluk tali, patut sayaga nitenin negul/nglogor mangda tan ngarusakin karang utawi pabyanan krama sios. Bilih-bilih jantos ngranjing ngaletehin kahyangan suci;
- (2) Prade wenten wawalungan malubar utawi ngeleb ngarusakin karang, pabyanan krama sios, ri sampun kawara kengin kataban tur kadanda ngawaliang wit sane karusak saha nawur panebas papiraran tatabanan manut panglokikan prajuru desa;
- (3) Prade jantos ngaletehin genah suci minakadi pamrajan (Sanggah Kamulan), ri sampun kaparitas antuk prajuru wenang sang nruwenang kadanda manut pararem lan mrayascita genah sane kaletchin manut pararem. sapunika taler prade nganti ngaletehin Kahyangan Desa utawi Pura Panaksan sabinaning patni kadanda taler mangda ngamangiang pamrayascita manut pararem;
- (4) Krama desa patut nyarayanin wawalungan miwah sarwa prani, tan kapatutang maboros paksi miwah nuba ulam lan siosan punika;

Palet 5

Indik Wawangunan

Pawos 71

- (1) Nyabran ngawangun patut:

- ha. Masadok ring prajuru, ping ajeng prade wawangunan sane mapakilitan ring wates;
- na. Ngangge gaguat Asta Bhumi miwah gagulak Asta Kosala-kosali, sanistane manut patitis niskala;
- ca. Tan nyayubin kapisaga;
- (2) Prade wawangunan jantos nyayubin, bilih-bilih temboke ring telenging wates ri sampun kawara tur kasadokang ring prajuru, wcnang kadanda manut pararem, saha tembok inucap kagubar utawi sanistane mangda kakaryanang ahangan;
- (3) Tan kengin ngewangun genah ibadah sedurung polih pemutus saking kranta desa adat.

SARGAH NEM
WICARA, BIJAYA, DUSTA LAN PAMIDANDA

Palet I

Indik Wicara

Pawos 72

- (1) Sane wenang mawosin makadi mutusang wicara ring desa adat inggih punika prajuru desa, sane madudonan makadi ring sor:
  - ha. Kelian Banjar, pradene sang mawicara sane patunggilan banjar;
  - na. Bandesa Adat/Pakraman prade sang mawicara sami-sami ring patunggalan Desa, Desa Adat/Desa Pakraman utawi sane mawicara banjar kalawan banjar tiosan;
- (2) Dudonan mawosin saha muputang wicara warga desa kadi ring sor:
  - ha. Kaping ajeng kabawosin antuk kelian banjar;
  - na. Tan cumpu ring panepas kelian banjar katunasang ring panglingsir banjar;
  - ca. Paruman banjar tan katinutin raris nunasang ring Bandesa Adat/Pakraman;
  - ra. Bandesa Adat/Pakraman tan prasida muputang wicara sane wenten raris katincapang ring panglingsir desa sane kasinanggeh Kerta Desa;
  - ka. Prade taler pamtatut Kerta Desa tan kacumponin, katunasang ring paruman desa sinanggeh wasananing pamutus sasampune polih talimbang ring MADP miwah MMDP lan MUDP;

Pawos 73

- (1) Sahanan wicara mawiwit kacorahan sakaluire sinanggeh nungkasin daging awig-awig, paswara miwah pararem desa/banjar, patut digelis kabawosin tan nyantos pasadok;
- (2) Sajaba wicara kadi ring ajeng patut nyantosang pasadok sang nunas bawus;
- (3) Panepase patut pestika nyantenang iwang patut malarapan antuk Tri Pramtana (saksi, ilikita, bukti) miwah tan maren nepek ring Catur Dresta;

Palet 2

Indik Bhaya lan Dusta

Pawos 74

- (1) Purindikan bhaya luire: jiwa bhaya, artha bhaya (kapandangan), dura cara ring agama miwah sane lianan;
- (2) Sang manggihin kahanan jiwa bhaya, patut nepak kulkul bulus mapitulung manut pawos 44 angka (2) aksara na.
- (3) Prade ring desa kahanan jiwa bhaya, patut desane ngalaksanayang Bhuta Yajnya tur sang mayanin katur ring sang rumawos;
- (4) Prade wenten jadma mamisuh utawi nguman-uman ring paruman mojeng ring jadma sios, patut keni pamidanda marupa bea pacamil kadi dandaning nguman-uman ring sabha (manut pararem);

Pawos 75

- (1) Sang manggihin kahanan artha bhaya (kamalingan), patut ngulkul mapitulung manut ring pawos 46, utawi sang kamalingan atur supeksa ring prajuru desa sane pacang nandanin saha mawuwuh panyangskara prade wenten janma ngamaling barang sinanggeh suci;
- (2) Pratingkah mapailon ring dusta kabawos saruron, utawi prade wenten jadma manggihin maling tan nyadokang ring prajuru jantos jadma sios nyaduang, patut kadanda kadi dandaning maling, makweh pangargan dandan nyane nianut cacokan dusta kamalingan nyane, tur prade rawuh ping liga malaksana asapunika wenang kasukserah ring sang ngawiwenang;
- (3) Prade wenten jadma ngarereh reramon, minakadi daun kalapa, ron, muah sane lianan tan pasadok ring sang nruwenang, prade kacunduk (ketara) patut kadanda kadi dandaning maling;
- (4) Yening wenten jadma ngranjingin pakubon wiadin pakarangan tios rikala suwung patut:
ha. Marengelan suara (makaukoni);
na. Nyantos sang nruwenang karang rawuh utawi masadok ring pangapit pinih tampek, maka buatan pangranjinge;

Palet 3

Indik Pamidanda

Pawos 76

- (1) Desa/banjar wenang niwakang pamidanda ring warga desa sane sisip;
- (2) Paniwak intucap kamargiang olih bandesa/kelian banjar;
- (3) Bacakan pamidanda luire :
  - ha. Ayahan kasisipan;
  - na. Danda artha (dosa, danda saha panikel paturunan);
  - ca. Rarampagan;
  - ra. Kadaut karang ayahanya, utawi kasepekan;
  - ka. Panyangaskara;
  - da. Kawalking pipil nyanc (kawusang makrama) manut pararem;
- (4) Pamidanda sane katiwakang patut masor singgih manut ring kasisipane;
- (5) Jinah utawi raja brana pamidanda ngranjing dados druwe Desa/Banjar;

Pawos 77

- (1) Krama sane langkungan ring tigang partunan nglantur lan nawur urunan miwah dadandan wenang karampag manut pararem;
- (2) Rarampagan ngangge tata cara, kadi ring sor :
  - ha. Kalaksanayang antuk prajuru kasarengin antuk krama desa tigang diri maka saksi;
  - na. Sang ngrampag madasar darsana ngambil barang utawi nyawenin tanem tuwuh, akehnya manut ring hutang sang karampag;
  - ca. Prajuru miteketia mangda barang-barang sane karampag digelis katebus, masengker awuku ring arahina pacang kadol;
  - ra. Sane patut kaimpasin sajeroning ngamargiang rarampagan inggih punika tan nganinin saluwir barang sane patut inggilang manut agama miwah mademang pangupa jiwa sang karampag.

Pawos 78

- (1) Prade sang pacang karampag ngwara (ngalangin) pamargi inucap mawastu sampun lan nganutin utawi nenten ngalinguang sadagingin awig-awig desa wenang jadma punika kapiteketin indik sufur miwah atiti krama dados krama desa adat mangda prasida nganutin sasana krama manut pangajah Agama Hindu;
- (2) Prade mamengkung, maparilaksana nyapa kadi aku, wenang karang desa sane kagenahin antuk jadma punika kadat antuk desane utawi kasepekan;
- (3) Samalih yan purun taler ngalangin pamargi kadi ring ajeng lan wenten pamargi sajawaning kawaliang pipil nyane (kawusang makrama);
- (4) Pamidanda inucap ring ajeng keni buntas risampun sang kadanda punika ngamargiang:
  - ha. Nunas geng pangampura ring krama desa rientukan nguak pasubhaya (pararem) pecak;
  - na. Nawur pangangan panguwak pasubaya duk pacang karampag kadulurin pamrayascita manut pararem;
  - ca. Prasida katampi malih makrama duaning sampun sida ngehehin solah prawertin nyane;

សំពត់ប្រដាប់
ក្បួនប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា

- ១១ ក្បួនប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
- ១២ បុរាណវិទ្យាប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
- ១៣ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៤ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៥ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៦ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៧ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៨ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ១៩ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា
- ២០ ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់ប្រដាប់
បុរាណវិទ្យា

SARGAH PITU
NGUWAH-NGUWUHIN AWIG-AWIG

Pawos 79

- (1) Nguwah-nguwuhin awig-awig desa puniki kamargiang antuk paruman desa;
- (2) Paruman inucap mangda kadasarin antuk pakarsan krama desa adat yadiastun kamedalang antuk prajuru sinunggal wiadim sinarengan;
- (3) Awig-awig puniki kamargiang ngawit kaingkupin (kararem-in);

Pawos 80

- (1) Sakalwiring sane wenten saderengnya patut kaanutang ring sadagingin awig-awig puniki;
- (2) Sakalwiring sane durung kabawos sajeroning awig-awig puniki patut kamargiang manut tata cara sane sampun ketah mamargi kaduluria antuk pararem-pararem;

ឯករាជ្យធិបតេយ្យ

សមធម៌

បុព្វហេតុ

៣៣ ហេតុអ្វីបានជាយើងគ្រប់គ្នាត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត?

៣៤ ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត?

បុព្វហេតុ

៣៥ ហេតុអ្វីបានជាយើងគ្រប់គ្នាត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត?

៣៦ ហេតុអ្វីបានជាយើងគ្រប់គ្នាត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត? ហេតុអ្វីបានជាយើងត្រូវតែរៀនសូត្រនិងសិល្បៈវិទ្យាផ្សេងៗទៀត?

បុព្វហេតុ

ក្រសួងសុខាភិបាល
ស្ថាប័នសុខាភិបាល
ស្ថាប័នសុខាភិបាល

បុព្វហេតុ
ស្ថាប័នសុខាភិបាល

ស្ថាប័នសុខាភិបាល
ស្ថាប័នសុខាភិបាល

ស្ថាប័នសុខាភិបាល
ស្ថាប័នសុខាភិបាល

ស្ថាប័នសុខាភិបាល
ស្ថាប័នសុខាភិបាល

SARGAH KUTUS

SAMAPTA

Pawos 81

- (1) Awig-awig puniki kawastanin Awig-awig Desa Adat Kertha Bhujangga Desa Munggu.
- (2) Awig-awig puniki kamargiang kasungkemin ring paruman Agung.

Pawos 82

- (1) Awig-awig puniki kasungkemin ring paruman duk rahina Redite, Tang ping 5 (lima), sasih Kenem, Saka 1938 (siti sangangatus tigangdasa kutus), tanggal 4 (pat) bulan Desember warsa 2016 (duangtali nem belas) ring Balai Banjar Dukuh Sengguan, Desa Adat Kertha Bhujangga, Desa Munggu, Kecamatan Mengwi, Kabupaten Badung.
- (2) Awig-awig puniki kelinggatanganin antuk Bandesa lan Penyarikan Desa Adat Kertha Bhujangga, kesarengin antuk Klian Banjar Adat Penataran Agung, Klian Banjar Adat Taman Sunia, tur Klian Banjar Adat Gegelang Melanting, saha kasaksinin antuk Klian Dinas Banjar Dukuh Sengguan, Perbekel Desa Munggu, Camat Mengwi, Majelis Alit Desa Pekraman (MADP) Kecamatan Mengwi, lan Majelis Madya Desa Pekraman (MMDP) Kabupaten Badung, saha kapikukuh antuk Bupati Badung.

Prajurit/Dulun Desa Adat Kertha Bhujangga:

Bandesa Adat Kertha Bhujangga,

I MADE RAI SUKADA

Penyarikan Desa Adat Kertha Bhujangga,

I NYOMAN GEDE WIDIANA, S.E

Klian Banjar Adat
Penataran Agung,

I GEDE PUTU WINASA

Klian Banjar Adat
Taman Sunia,

I KETUT ASTARA

Klian Banjar Adat
Gegelang Melanting,

I GEDE WEDRA

ບູຮຽງບູຮຽງບູຮຽງບູຮຽງບູຮຽງບູຮຽງ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

ບັນທຶກເມັດ

Prajuru/Desa Dinas maka saksi:

Perbekel Munggu,
Kecamatan Mengwi,
Kabupaten Badung

I KETUT DARTA

Klian Dinas Br. Dukuh Sengguan,
Kecamatan Mengwi,
Kabupaten Badung

I NYOMAN MURDANA

PEMERINTAH KABUPATEN
MENGWI
CAMAT
MENGWI

I GUSTI NGURAH GEDE JAYA SAPUTRA, S.Sos, MAP
NIP. 197502071993111002

Majelis Madhya Desa Adat/Pakraman
Kampung Badung,
Kabupaten Badung

IDA BAGUS ANOM

Majelis Alii Desa Adat/Pakraman
Kecamatan Mengwi,
Kabupaten Badung

I MADE WIDIADA, S.H, M.Kn

Murdha Pamikakuh
Bupati Badung,
Kabupaten Badung

I NYOMAN GIRI PRASTA

Telah didaftarkan dan dicatatkan pada Dinas Kebudayaan Kabupaten Badung.

Pada Tanggal : Selasa, 29 Januari 2019

Reg. Nomor : 189/35/2019